

# XXV ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

## ВТОРА РЕДОВНА СЕСИЯ

### Стенографски дневникъ

НА

### 23. заседание

Петъкъ, 6 декемврий 1940 г.

(Открито въ 16 ч. 20 м.)

Председателствувалъ подпредседателътъ Димитъръ Пешевъ. Секретари: Стефанъ Багриловъ и Николай Султановъ.

#### С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е:

|                                                   | Стр. |                                                 | Стр. |
|---------------------------------------------------|------|-------------------------------------------------|------|
| <b>Съобщения:</b>                                 |      | на Министерския съветъ, взето въ заседанието    |      |
| Отпуски . . . . .                                 | 487  | му отъ 29 февруарий 1940 г., прот. № 34, за     |      |
| Питане . . . . .                                  | 487  | набавяне интендантско имущество въ размъръ      |      |
| Предложения . . . . .                             | 487  | на 145.000.000 л. (Приемане) . . . . .          | 488  |
| <b>По дневния редъ:</b>                           |      | Говорилъ: Д. Узуновъ . . . . .                  | 488  |
| Предложения: 1) (устно) за напечатване въ 150.000 |      | Законопроекти: 1) за опростотворение на прѣжитъ |      |
| екз. речта на министра на вътрешнитѣ работи       |      | данѣци. Първо четене — продължение раз-         |      |
| и народното здраве, по отговора на тронното       |      | искванията и приемане) . . . . .                | 489  |
| слово, държана въ 20-то заседание на Народното    |      | Гворилъ: М-ръ Д. Божиловъ . . . . .             | 489  |
| събрание отъ 3 декемврий 1940 г. (Предложение     |      | 2) за измѣнение на нѣкои закони по прѣжитъ да-  |      |
| на народния представителъ Александъръ Радол-      | 487  | нѣци. (Първо четене — разискване) . . . . .     | 498  |
| ловъ) (Прието) . . . . .                          |      | Говорилъ: М. Ковачевъ . . . . .                 | 499  |
| 2) за одобрение даденото на Министерството на     |      | Дневенъ редъ за следващото заседание . . . . .  | 501  |
| войната разрешение съ XIII-то постановление       |      |                                                 |      |

Председателствувашъ Димитъръ Пешевъ: (Звъни) Има нужния брой народни представители. Обявявамъ заседанието за открито.

(Отсъствуватъ народнитѣ представители: Атанасъ Ганчевъ, Борисъ Мончевъ, Велизаръ Багárovъ, Данилъ Жечевъ, Кирилъ Минковъ, Киро Арнаудовъ, Коста Божиловъ, Лазаръ Бакаловъ, Лазаръ Поповъ, Маринъ Грозевъ, Петъръ Грънчаровъ, Свѣтославъ Славовъ, Стефанъ Керкелезовъ, Стефанъ Стателовъ, Тодоръ Поляковъ и Тотю Новаковъ).

Имамъ да направя следнитѣ съобщения.

Председателството е разрешило отпускъ на следнитѣ г-да народни представители:

Георги Свинаровъ — 2 дена;  
Димитъръ Андреевъ — 1 день;  
Кирилъ Минковъ — 1 день;  
Лазаръ Поповъ — 1 день;  
Маринъ Грозевъ — 1 день;  
Свѣтославъ Славовъ — 1 день;  
Тодоръ Поляковъ — 1 день и  
Тотю Новаковъ — 6 дни.

Постѣпило е питане отъ народния представител г-нъ Борисъ Кисовъ до г-на министра на търговията, промишлеността и труда относно изпълнение порѣжкитѣ и снабдяване населението съ каменни въглища отъ държавнитѣ мини „Перникъ“.

Постѣпило е отъ Министерството на финанситѣ предложение за одобряване XV-то постановление на Министерския съветъ, взето въ заседанието му отъ 9 ноемврий 1940 г., протоколъ № 198, относно разрешаването да се издадатъ на лицата въ Южна Добруджа акцизни и тютюневи патенти за второто полугодие на 1940 г. съ 50% намаление и безъ представяне на изискуемитѣ се по разнитѣ закони документи.

Постѣпило е отъ същото министерство предложение за оставяне въ сила до 1 декемврий 1941 г. решението на XXV-то обикновено Народно събрание, прието презъ втората му редовна сесия, въ 5-то заседание, държано на 5 ноемврий 1940 г., относно разрешаването да се добива оцетъ и отъ фабриченъ (неплодовъ) спиртъ, при облогъ на тоя последния съ 25 л. акцизъ на литъръ 100%.

Питането ще се изпрати на г-на министра, а предложението ще се поставятъ на дневенъ редъ.

Минаваме къмъ дневния редъ.

Александъръ Радоловъ: Преди дневния редъ искамъ думата.

Председателствувашъ Димитъръ Пешевъ: Имате думата.

Александъръ Радоловъ: Г-да народни представители! Онзи день, на 3 този месецъ, г-нъ министърътъ на вътрешнитѣ работи произнесе една речъ, съ която той направи много добра обосновка на днешното политико-обществено строителство на стопанскитѣ и професионални организации. Същевременно тя е и една програмна речъ.

Азъ смѣтамъ, че тая речъ ще трѣбва да достигне навсѣкѣде у насъ. Като считамъ, че ставамъ изразителъ на общото мнение, правя предложение тя да се отпечати въ 150.000 екземпляра, за да може да отиде въ всѣко село, въ всѣка колиба дори, и всѣки по-интелигентенъ човѣкъ отъ нашитѣ избиратели и отъ нашето гражданство да я прочете. Правя това предложение.

Тодоръ Кожухаровъ: Г-да народни представители! Безъ да имамъ нѣщо противъ речта на уважаемия г-нъ министъръ Габровски — неговата речъ нѣмахъ честта да слушамъ въ Камарата, четохъ я въ вестникитѣ — азъ искамъ да се противопоставя принципиално срещу една система на Народното събрание да се печататъ нѣкои речи на държавни разности. Най-сетне, ако тази работа имаше нѣкакъвъ практически резултатъ за политическото, така да се каже, възпитание на народа къмъ организиране, това донѣкѣде би било извинително. Но досегашната практика показа, че тя е безрезултатна. А тя струва пари на държавата. Всѣко такова отпечатване струва 100—150 хиляди лева държавни пари. Това трѣбва да се прави само въ изключителни случаи, а не да става система. Затова азъ се противопоставямъ на предложението.

Председателствувашъ Димитъръ Пешевъ: Ще поставя на гласуване.

Тъзи от г-да народните представители, които прие-  
мат предложението на народния представител г-н  
Александър Радолов да се отпечати въ 150.000 екзем-  
пляра речта на г-н министъра на вътрешните работи,  
моля да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Александър Ц. Цанков: Малцинство е.

Аврам Гачев: Само 10 души гласуваха. Малцинство е.

Председателстващ Димитър Пешев: Няма защо  
да се оспорва една работа, която е ясна.

Александър Радолов: (Към Аврам Гачев) Какво  
Ви боли? За парит на държавата ли! Това е програмна  
речь.

Председателстващ Димитър Пешев: Минаваме на  
точка първа от дневния ред:

Одобрене на предложението за одобряване даденото  
на Министерството на войната разрешение съ XIII-то по-  
становление на Министерския съвет, взето въ заседанието му  
от 29 февруарий 1940 г., протокол № 34, за набавяне  
интендантско имущество въ размър на 145.000.000 л.

Моля г-на докладчика да прочете предложението.

Докладчик д-ръ Георги Рафаилов: (Чете)

### „МОТИВИ

към проекторешението за одобряване даденото на Мини-  
стерството на войната разрешение съ XIII-то постановление  
на Министерския съвет, взето въ заседанието му от  
29 февруарий 1940 г., протокол № 34, за набавяне ин-  
тендантско имущество въ размър на 145.000.000 л.

Г-да народни представители! За да се даде възможност  
на мѣстни индустриалци, дребни занаятци и работници,  
доставящи на войската, да получат кредитъ за продъл-  
жаване работата въ фабриките и работилниците си, налага  
се срещу изпълнени доставки за интендантското снабдя-  
ване на войската, платими отъ бюджета за 1941 бюджетна  
година, да бъдат издадени държавни съкровищни бонове.

Ето защо, моля ви, г-да народни представители, да раз-  
гледате и гласувате приготвеното за целта решение.

Гр. София, декември 1940 г.

Министър на финансите: Д. Божилов

### ПРОЕКТОРЕШЕНИЕ

за одобряване даденото на Министерството на войната раз-  
решение съ XIII-то постановление на Министерския съвет,  
взето въ заседанието му от 29 февруарий 1940 г., прото-  
кол № 34, за набавяне интендантско имущество въ раз-  
мър на 145.000.000 л.

Одобрява се даденото на Министерството на войната  
разрешение съ XIII-то постановление на Министерския съ-  
ветъ от 29 февруарий 1940 г., протокол № 34, за поемане  
ангажменти въ размър на 145.000.000 л., за набавяне ин-  
тендантско имущество, за смѣтка на съответния параграфъ  
(§ 4) отъ бюджета на същото министерство, за 1941 бю-  
джетна година, по който да се издаватъ 6% лихвоносни  
държавни съкровищни бонове, въ размър и съ падежи,  
както е показано въ същото постановление.

Лихвитъ по тия плащания да се отнасятъ за смѣтка на  
съответния (4) параграфъ и да се изчисляватъ:

а) За доставките, възложени по търгове и по добро-  
волно съгласие, отъ датата на утвърждаване на приема-  
телния протоколъ.

б) За доставките по чл. 174 отъ закона за бюджета, от-  
четността и предприятията въ връзка съ чл. 22 отъ закона  
за гражданската мобилизация — отъ датата на покупа-  
телния протоколъ“.

Председателстващ Димитър Пешев: Има думата  
народниятъ представител г-н Дончо Узуновъ.

Дончо Узуновъ: (Отъ трибуната) Г-да народни предста-  
вители! Използвамъ социалния смисълъ на предложе-  
нието за одобрение на XIII-то постановление на Министер-  
ския съветъ, изразено въ протокола му № 34, което, както  
се вижда отъ мотивитъ къмъ него, обгръща схващането  
на Министерския съветъ, какво че ще трѣбва да бъдатъ  
подложени на едно особено покровителствуване българ-  
ските занаятци, работници и индустриалци, за да могатъ  
да дадатъ за войската известни материали на стойностъ  
145.000.000 л.

Г-да народни представители! Ако почитаемиятъ Мини-  
стерски съветъ е ималъ чувството да подпомогне една  
група граждани, азъ искамъ да повдигна въ днешния мо-  
ментъ и въпроса за две други групи отъ българския на-  
родъ. Едната е тракториститъ, които отидоха да разоратъ  
добруджанската земя, и другата група сж българитъ, които  
по силата на спогодбата въ Крайова отъ днесъ почватъ да  
бждатъ изселвани въ Румъния.

Г-да народни представители! Известно ви е, че непо-  
срѣдствено следъ освобождаването на Добруджа българ-  
ските трактористи, на чието управително тѣло сж членъ и  
азъ, а сж членъ и на изпълнителния комитетъ, сложиха  
на вагонитъ българския трикольоръ и заминаха да раз-  
порятъ грѣдта на добруджанската земя. За негодитъ, за  
труднитъ условия, при които тѣ работиха, азъ нѣма да го-  
воря, защото всѣки единъ, който е билъ въ Добруджа,  
знае мъченичеството, геройски понесено, на което бѣха  
подложени тѣ. Тѣзи трактористи, обаче, въпрѣки всички  
несгоди можаха да завършатъ, да реализиратъ 80% отъ  
поставенитъ имъ задачи. Тѣ сж разорали повече отъ 800.000  
декара земя.

Но смѣгътъ, за голѣмо съжаление, ги завари по до-  
бруджанскитъ равни полета. Азъ тукъ имамъ телеграма  
на комисаря на земедѣлието г-н Драгановъ, отправено до  
Военното министерство, съ копия до Министерството на зе-  
медѣлието и до нашия съюзъ. Азъ имамъ и други копия  
отъ телеграми, които сж изпратени до Министерството на  
желѣзницитъ. Азъ имамъ най-после и едно съобщение на  
нашия секретаръ отъ днесъ, който ми пише дословно, че  
ако въ продължение на два-три дни българското прави-  
телство и българскитъ държавни желѣзници не изпратятъ  
вагоны и шлепове, за да бждатъ натоварени българскитъ  
трактори и върнати въ България, положението ще стане  
неудържимо.

Азъ, г-да народни представители, въ този моментъ  
искамъ да изтъкна този крупенъ фактъ на вашето вни-  
мание и да помоля г-на министъра на желѣзницитъ да вземе  
всички сериозни и решителни мѣрки, за да бждатъ при-  
брани навреме тракторитъ и да не изгубятъ здравето си  
тракториститъ, които, както казахъ, извършиха една  
огромна работа.

Сега по втория въпросъ. Вие сте чели протеста на  
тутраканци и знаете, че румънци въ Добруджа почти нѣма.  
Азъ бѣхъ въ Добруджа, има и други отъ васъ, които бѣха  
тамъ и знаятъ това. Сега става въпросъ за нѣкои жители,  
които случайно, по нѣкаква грѣшка, били попаднали въ  
нѣкаквис списъци или които насилствено сж приели, да  
предположимъ, нѣкакво си румънско поданство. Азъ,  
обаче, знамъ, г-да народни представители, че отъ днесъ за-  
почватъ страшни страдания на добруджанската земя. Хи-  
ляди българи — азъ твърдя това нѣщо — за които не е  
доказано, че сж румънци, ще трѣбва да бждатъ изселени  
отъ България по силата на спогодбата, сключена въ  
Крайова.

Екимъ Екимовъ: Не знаятъ български!

Дончо Узуновъ: Азъ смѣтамъ, г-да народни предста-  
вители, че тоя фактъ не бива да бжде отминатъ така леко.  
Ние ще трѣбва да ликвидираме съ него. Правителството  
трѣбва да намѣри начинъ за неговото ликвидиране. Трѣбва  
да се направи парламентарна анкета или пъкъ да се даде  
възможностъ на всички ония, които сж уличени, че сж  
румънци, а въ сжщностъ сж българи ...

Екимъ Екимовъ: Българи сж, а не знаятъ български!

Дончо Узуновъ: ... и ще трѣбва сега да се изселватъ,  
да докажатъ своя български произходъ. Азъ мога да ви  
посоча имена. Тия хора трѣбва да отидатъ въ Румъния, но  
румънитъ нѣма да ги считатъ за румънци, а за българи,  
и тамъ ще бждатъ подложени на едно вѣчно страдание.

Г-да народни представители! Изтъквамъ на вашето вни-  
мание тия два факта, като, както казахъ, използвамъ со-  
циалния смисълъ на предложението, което азъ ще гласу-  
вамъ. Азъ ще го гласувамъ, но тия два въпроса, които  
повдигнахъ, ще останатъ неразрешени. Азъ се надѣвамъ,  
че почитаемото правителство ще вземе бързи и решителни  
мѣрки, за да можемъ наистина навреме да се притечемъ  
на помощъ на единитъ и на другитъ, които сж чисти бъл-  
гари.

Председателстващ Димитър Пешев: Ще поставя  
на гласуване. Тѣзи отъ г-да народнитъ представители,  
които приематъ решението за одобрение даденото на Ми-  
нистерството на войната разрешение съ XIII-то постано-  
вление на Министерския съветъ, взето въ заседанието му

отъ 29 февруарий 1940 г. протоколъ № 34, за набавяне интендантско имущество въ размѣръ на 145.000.000 л., моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Минаваме на точка втора отъ дневния редъ:

**Първо четене на законопроекта за опростотворение на прѣкигъ данѣци — продължение на разискванията.**

Има думата г-нъ министърътъ на финанситѣ.

**Министъръ Добри Божиловъ:** (Отъ трибуната. Посрещнатъ съ продължителни ржкоплѣскания). Уважаеми г-да народни представители! Вземамъ думата по законопроекта за опростотворение на прѣкигъ данѣци, по който вчера се приключиха разискванията, за да дамъ нѣколко разяснения по поводъ изказанитѣ мисли общо не само по този законопроектъ, но и по законопроектитѣ, които следватъ непосредствено следъ него въ дневния редъ.

На първо мѣсто азъ трѣбва да благодаря за оказаното внимание и на изказалитѣ се 8 оратори отъ 10 записани, защото, въ противовѣсъ на това, което се каза отъ нѣкои, действително се оказа едно внимание отъ народното представителство къмъ този законопроектъ и къмъ тѣзи, които следватъ следъ него. Азъ не смѣтамъ бележката, която се направи — че въобще по тритѣ данѣчни законопроекта не било обрнато достатъчно внимание нито въ пресата, нито въ Камарата, и че това е знакъ за обезвѣряване — за основателна. По-скоро въ тѣзи важни моменти, които се преживяватъ, голѣмото внимание на народа и, на Камарата е приковано другаде — отъ тия именно голѣми въпроси, които ни вълнуватъ сега. Но не може да се говори за нѣкакво неоказано внимание къмъ тия законопроекти.

Много отъ критикитѣ, които се направиха, бѣха основателни, но други бѣха неоснователни. Това се дължи може би на недоразумение. Дължи се на това, че азъ не направихъ едно предварително изложение по законопроектитѣ, преди да се пристѣпи къмъ тѣхното разглеждане. Не направихъ това не отъ нежелание, но за да ви спестя време. Сега, обаче, искамъ да се спра по-обстойно и да разясня нѣкои отъ въпроситѣ, макаръ съ това да ви отнема малко повече време. То, обаче, нѣма да бѣде загубено, а ще ви бѣде отъ полза при разглеждане на бюджетитѣ — което трѣбва да започне следъ нѣколко дни.

Общата бележка, която трѣбва да направя, е, че въобще се одобрява законопроектътъ и че се намира за полезно това, което се прокара съ него, но че то не е максимално, не разрешава всички въпроси, които се очакваха да бждатъ разрешени.

Вие помните, г-да народни представители, че когато се раздѣлихме въ края на миналата редовна сесия, азъ поехъ три ангажмента. Азъ ви казахъ, че е мѣчно за единъ финансовъ министъръ да се яви въ следната сесия, първо, ако не направи всичко възможно, щото този голѣмъ товаръ, който му се представя съ бюджета, редовенъ и извънреденъ, да бѣде покритъ; второ, ако не се тури едно начало на опростотворяване на данѣчната система и, трето, ако не се премине къмъ една по-голѣма социална справедливостъ при понасяне на данѣчното бреме.

Петъ месеца ни дѣлятъ отъ тогава. Презъ тия петъ месеца събитията се стекоха така, че Министерскиятъ съветъ трѣбваше да бѣде почти дееночно въ заседания — вие знаете защо — и, следователно, по-малко време оставаше за разглеждането на тия въпроси. И при все това, г-да народни представители — по-подробно на тия въпроси ще се спра при експозето си по бюджета — азъ мога да ви кажа още отъ сега, че 8.450.000.000 л. по редовния бюджетъ, близу единъ милиардъ лева по извънредния бюджетъ за военни разходи и за Южна Добруджа, който гласувахте презъ октомврий, и 300.000.000 л., който гласувахте по извънредния бюджетъ въ началото на миналата година, за облѣкло на войската, или всичко 9.700.000.000 л., сѣ покрити и азъ нѣма да се явя съ дефицитеренъ бюджетъ. Може би даже тѣзи 300.000.000 л., които гласувахте, да бждатъ сконтирани въ рамкитѣ на закона за Народната банка, да не става нужда да се сконтиратъ. Ако бждатъ сконтирани, тѣ ще останатъ като запасъ срещу евентуалнитѣ извънредни нужди, които могатъ да се явятъ презъ идущата година.

Може би на пръвъ погледъ е нѣщо обикновено да се яви единъ финансовъ министъръ безъ дефицитъ при такъвъ грамаденъ бюджетъ. Азъ нѣма да се спирамъ на този въпросъ, г-да народни представители, но ще ви кажа само, че вие трѣбва да ми повѣрвате, че покриването на тия 9.700.000.000 л. отъ редовния бюджетъ и на кредититѣ по двата извънредни бюджети струва на финансовия министъръ много безспинни нощи, много нерви, много тревоги. Трѣбваше да се направи всичко възможно, за да не

трѣгнемъ по наклонената плоскостъ, да си послужимъ съ това, което е останало недоуредено отъ миналото, да потърсимъ нови обекти, не за да разширимъ облагането, но да приложимъ по-рационално съществуващитѣ данѣчни закони и да можемъ да получимъ повече приходи и съ редовни приходи да покريمъ тия бюджети.

Много правилно се каза по-рано, че въ тоя моментъ не е може би най-важното това, дали бюджетътъ ни ще бѣде балансиранъ или не. Най-после, като имаме извънредни нужди, ще си служимъ съ извънредни бюджети. Това става по цѣлия свѣтъ, по сѣщия пътъ ще вървимъ и ние.

Г-да народни представители! Като финансовъ министъръ, азъ не мога да кажа другояче, освенъ че, ако една нестабилна валута е най-голѣмиятъ анархистъ за разбъркването на едно стопанство, не по-малкъ анархистъ може да бѣде единъ неуравновесенъ бюджетъ, който трѣгва по наклонената плоскостъ. Може би азъ ще се поотклоня малко отъ прѣкия си въпросъ — той ще бѣде по-подробно разглежданъ при експозето ми по бюджета — но искамъ да ви увѣря, че съмъ следилъ добре литературата по данѣчнитѣ системи и по бюджетитѣ въ другитѣ страни, слѣдилъ съмъ разискванията, които сѣ ставали подробно и въ парламенти, и въ конференции, слѣдилъ съмъ и задачитѣ, дадени на знаменити професори, да се намѣри най-безболезнениятъ начинъ за намиране срѣдства, за да се посрѣщатъ извънреднитѣ нужди.

И трѣбва да призная, г-да народни представители, че въ областта на финанситѣ магьосничество не може да има. Ако нѣкой смѣта, че може да има магьосничество, толкова по-голѣмо може да бѣде неговото разочарование въ края на краищата. Установенитѣ начини за намиране на срѣдства сѣ ясни: първо — чрезъ данѣцитѣ; второ — чрезъ заемитѣ; трето — чрезъ инфлацията; не дай Боже, да стане това и въ страната ни; четвърто — чрезъ валоризиране на златната наличностъ къмъ сегашния курсъ на паригъ, което стана въ всички страни — даже въ нѣкои страни по нѣколко пѣти — и пето — чрезъ пускане на необходимото количество размѣнни монети, обаче не като срѣдство едвали не за обирание на народа, както се спомена преди нѣколко дни тукъ, но като единъ заемъ отъ населението.

Кой е най-добриятъ отъ тия начини? Ние възприемаме всичкитѣ. Но азъ смѣтамъ, че и съ данѣцитѣ ние не сме прекаляли, не сме преминали границитѣ на позволеното, ние сме въ рамкитѣ още на редното. И въ заемитѣ, до които, безспорно, ние сме прибѣгвали и ще прибѣгваме, нѣма да минемъ границитѣ на позволеното. Тукъ отварямъ една скобка, за да ви кажа, че ако нѣкой смѣта, че когато спестовността у насъ расте, ние можемъ на всѣка цена и винаги, когато поискаме, да правимъ даже принудителни заеми, това нѣма да стане — опазилъ ни Богъ — защото едно посѣгане на спестовността за принудителни заеми у насъ ще убие довѣрието у спестителя и следъ това ще трѣбва да чакаме много, десетки години, за да го възстановимъ. Като така, единствениятъ източникъ за измиране на срѣдства остава Българската земеделска и кооперативна банка — или чрезъ нея отъ Народната банка, или пъкъ направо отъ нея. Щомъ това е така, естествено е, че ние тамъ можемъ да отидемъ само до границитѣ на позволеното, да не избиваме въ инфлация, защото този, който има 100 л., по-хубаво е да даде 50 л. за данѣци и да знае, че му оставатъ 50 л., отколкото да се суети, че ще има 200 л., но тѣзи 200 л. утре да му не стигнатъ да купи едно яйце даже. Въ туй отношение ние имаме много добри примѣри отъ голѣмата война и следъ преживѣнитѣ катастрофи — и политически, и стопански, и монетни, бихъ казалъ азъ. Тѣ трѣбва да ни служатъ за вѣченъ урокъ и да не повтаряме сѣщитѣ грѣшки.

По отношение пуцането на размѣнитѣ монети азъ нѣма да се отклонявамъ сега; това ще направя при разглеждането на бюджета. Но сега ще ви кажа само, че нѣма нищо нередно въ това да се пустнатъ 800 милиона лева размѣнни монети.

Може да ми се направи упрѣкъ, защо искаме такова незначително увеличение на данѣцитѣ отъ тѣзи, които могатъ да ги понесатъ, защо ние седимъ още въ сѣщото положение, когато цѣлиятъ свѣтъ направи вече по две-три валоризации на златната си наличностъ, какво чакаме още? Ние ли сме най-богатата страна, за да седимъ въ сѣщото положение?

Г-да народни представители! Азъ искамъ да ме разберете, че като финансовъ министъръ азъ не мисля отъ днесъ за утре. Азъ не искамъ да бѣда популяренъ и да бѣда хваленъ, докато съмъ на това мѣсто, а като си отида, ако ще следъ мене и потопаъ да дойде. Азъ гледамъ по-надалеко. Презъ 1942 г. на насъ предстоятъ плащанията на анюитетитѣ по около два милиарда лева дадени за въоръженieto и за

нашите стопански доставки. Но азъ не зная дали войната ще свърши до 1942 г. Ако се свърши — добре. Но ние нашия военен бюджет от 1 милиард лева го качихме на 3 милиарда. Ние не можем, признавамъ го, следъ свършване на войната веднага да смъкнемъ военния бюджетъ на 1 милиардъ лева, а ще го смъкнемъ най-много на 1 и половина милиарда лева. Следователно, ако войната се свърши до 1942 г., въпросътъ за анюитетитъ е десетъ. Ако, обаче, не дай, Боже, войната не се свърши дотогава, освенъ златната наличностъ 2.500.000.000 л. — при гледането на бюджета азъ ще ви установя, че тя е 2.500.000.000 л. — имаме една скрита резерва отъ около 1 милиардъ лева. Ако настъпни крайната нужда и нѣма други приходи, разбира се, че ще посегнемъ и на нея. Но азъ искамъ да я държа като дълбокъ резервъ за въ краенъ случай, за 1 януарий 1942 г., за когато ще съмъ спокоенъ, като имамъ тази сигурна резерва, за която никой нищо не може да ни каже, защото, както ви казахъ, по цѣль свѣтъ това се прави. Даже въ Румъния се направи три пъти, въ Югославия се направи два пъти. По този начинъ ние ще имаме готови сумитъ за плащане на анюитетитъ, заедно съ туй, което ще се освободи отъ първата кредитна военна доставка отъ 2 милиарда лева презъ 1935 г. въ размѣръ на 430 милиона лева годишно.

Това е положението, г-да народни представители! Това е моятъ планъ, мислейки за по-дълго време, защото, както казахъ, азъ не бихъ желалъ да изчерпя всички възможности и да остава следъ това да се разправятъ кой както иска. (Ръжкоплѣскания) Азъ смѣтамъ, че най-правилното е да има една предвидливостъ, да има една резерва. Ако дойде по-доброто, толкова по-хубаво; но ако дойде и най-лошото, ние да имаме една сигурна резерва.

Спрѣхъ се съ нѣколко думи на този въпросъ, защото косвено той бѣше засегнатъ и отъ нѣкои отъ орагоритъ по законопроекта за опростотворение на прѣжитъ данѣци, по който, обаче, както казахъ, ще се спра обстойно при изложението си по бюджета. Минавамъ сега къмъ самия законопроектъ, който ни интересува. Единствената критика, която се направи — и която се дължи може би на едно недоразумение, това ще видятъ всички, които поискатъ да се убедятъ въ него — бѣше тази, че законопроектътъ гонилъ фискална целъ, носѣлъ само името законопроектъ за опростотворение на данѣцитъ, но всѣщностъ или не сгавало това, или пъкъ ставало много малко, и, следователно, ония, които сѣ максималисти, казватъ, че трѣбвало да се направи повече отъ това, което се прави.

Азъ категорически отхвърлямъ твърдението, че законопроектътъ има фискална целъ. И азъ ще ви установя това. Азъ ще ви убѣдя, че действително туй, което се постига съ законопроекта, може би да не е всѣщото, може би да не е много, но онова, което се е наплатило въ продължение на 64 години, не може да бѣде коренно измѣнено за 4 месеца. Обаче ползата отъ законопроекта е далеко по-голяма отъ тая, която се налучка отъ нѣкои г-да народни представители и която се призна по-малко или повече отъ всички.

Но, г-да народни представители, азъ трѣбва да ви убѣдя още и въ това, че, като къмъ всѣка нова реформа, азъ погледнахъ на нея много предпазливо. И мога да ви увѣря, че това е единъ отъ най-добре проученитъ ми законопроекти. Презъ последнитъ 4-5 месеца по него се работи усилено, станаха проучвания, изразени въ 200 листа, които държа на разположение на г-да народнитъ представители. Ако иматъ време, могатъ да ги прегледатъ, да ги проучатъ. Даже бихъ ги молилъ за това, защото, за съжаление, материалътъ можѣ да се проучи само отъ двамата докладчици на финансовата комисиия — народнитъ представители г-нъ д-ръ Рафаиловъ и г-нъ Димитъръ Андреевъ. Но по липса на време, поради това, че трѣбва да побързае съ прокарване на бюджета, а тѣзи законопроекти трѣбва да предшествуватъ внасянето на бюджета, не можа да бѣде прегледанъ цѣлиятъ той материалъ и отъ други народни представители. Азъ, обаче, го държа на разположение на господата, които желатъ да го проучатъ. И даже бихъ молилъ, преди да мине законопроектътъ презъ комисията, той материалъ да бѣде прегледанъ отъ повече народни представители, които се интересуватъ отъ материята, за да бѣдемъ улеснени въ поддържането на известни принципи, прокарани въ този законопроектъ.

Г-да народни представители! На този законопроектъ ние трѣбва да гледаме като на пробенъ камѣкъ, като на едно начало, презъ което трѣбва да минемъ, за да стигнемъ до края. Насъ ни предстои въ туй отношение много работа; много трудъ, много старания ще трѣбватъ, за да направимъ туй, което желаемъ. Безспорно, това не може да стане на единъ пътъ.

Посочи се за примѣръ Софийската община. За данѣнитъ книжки мене не ми трѣбва законъ, тая работа азъ ще я направя административно. Какво има въ Софийската община? Има четири данѣка: данѣкъ-сгради, смѣтъ, каналъ и паважъ, имащи една база — единствено и безъ условно условие, за да може да се говори за сливане на данѣци — слѣти въ едно, а следъ това има 40 и нѣколко такси. Ако е по-прегледно, по-износно за данѣкоплатѣтитъ да има картонъ, въ който да се нанасятъ на машина на едната страна данѣцитъ, а на другата страна издѣлженитъ, за това нѣма нужда отъ законъ, това може да стане административно. Но съгласете се съ мене, че туй сравнение, което се прави, не е удачно. Въпросътъ не е така лекъ. Ако при Софийската община се касае за единъ бирникъ и въпрѣки това отидоха доста милиони лева за машини — тая идея преди това бѣше идея на Министерството на финанситъ — ние тукъ имаме 600 бирника и 600 дѣловодители. Насъ ни трѣбватъ много срѣдства, за да направимъ тази машинизация. Но щомъ това ви харесва и смѣтате, че ще улесни гражданитъ, азъ ще го направя.

Може би сте забелязали, ние имаме единъ фондъ „Дѣловодители при бирницитъ“ за подоберниѣ службата на бирницитъ. Какво става по него? Събиратъ се 3% удържки отъ данѣцитъ, които бирницитъ събиратъ за смѣтъ на други учреждения, въ размѣръ на 10 милиона лева годишно, отъ които 1½-2 милиона лева отиватъ за заплати на дѣловодителитъ, като не остава нито стотинка да си купятъ даже маси и столове. Като отидете въ бирническитъ канцеларии, ще видите, че си служатъ съ счупени маси-лени шишета, за да пиятъ вода отъ тѣхъ, а камо ли да се помисли за покупка на машини или за нѣкакво машинизиране. Вие видѣхте, че миналата година азъ взехъ отъ този фондъ 8½ милиона лева и ги турихъ въ бюджета. Вие ще видите, че и сега туй, което е артисало и което разчитамъ, че ще артиса, азъ пакъ го турямъ на приходъ въ бюджета, като смѣтамъ, че тѣзи икономии, които зависятъ отъ мене, азъ съмъ длъженъ като финансовъ министъръ да ги правя и да давамъ примѣръ и на други. Може би истината ще бѣде по срѣдната. Нѣщо въ туй отношение ще направя, но както ви казахъ, нужда отъ законъ за това нѣма.

Ясно е, че материята по този законопроектъ е много обширна, че туй, което се е наплатило въ продължение на 64 години, не може да бѣде наредено тѣй, както ние искаме, нито за година, нито за две, че то ще стане на етапи. При това положение, за да устоя на ангажимента, поетъ въ последната сесия на Народното събрание, азъ смѣтамъ, че ние трѣбва да туримъ едно начало, колкото скромно и да е, което да ни служи като пробенъ камѣкъ, а при неговото прилагане ние трѣбва да си уяснимъ всички останали въпроси, за да вървимъ по-нататѣкъ. И за да ви докажа, че само по този планъ ще става това, и за да отговоря на забележитѣ, които се направиха при говоренето по законопроекта, трѣбва да ви кажа, че сме въ работа, въ изготвяне на реформа по-поземления данѣкъ, на този типиченъ за нашето дребно стопанство прѣкъ данѣкъ, който има нужда отъ голѣма реформа. Ние имаме нужда отъ голѣма реформа, по тоя данѣкъ. Уважаемиятъ г-нъ Петъръ Марковъ вчера, постави прѣста точно на раната, като каза: „Г-да, търсите доходи — защо не направите реформа, като вземете отъ земеделѣното за земеделѣното?“

Г-да! Вие знаете, че поземлениятъ данѣкъ при размѣтателната система стигаше до 900 милиона лева, а се събираха до 700 милиона лева. Азъ признавамъ, че това положение не можеше да продължава. И за това въ 1935 г. поземлениятъ данѣкъ се отстъпи на общинитъ, намали се къмъ 300 милиона лева, като по него се събиратъ 200 милиона лева. При сегашното положение, обаче, това е недостатъчно. Недостатъчно е затуй, защото поземлениятъ данѣкъ е легналъ върху една погрѣшна база, върху единъ погрѣшенъ принципъ: единъ декаръ земя, който дава доходъ 200-250 л., и другъ, който дава доходъ 12.000 л. отъ ягоди или 5-6000 л. отъ оризъ, отъ десертно грозде, отъ тютюнъ и пр., плащатъ единъ и същъ данѣкъ или пъкъ градувано: 10-30-40 л. (Ръжкоплѣскания)

Не желая тази реформа да ми служи като фискаленъ източникъ. Казвамъ ви отъ сега, че справедливостта, която ще се прокара не само по отношение рентабилността, но може би и по отношение на доходитъ, както изгъкна г-нъ Марковъ, ще послужи пакъ за земеделѣното. Азъ не ща за държавния бюджетъ да вземамъ нищо отъ това, но искамъ да подпомогна земеделѣното, да подпомогна общинскитъ финансии. И азъ смѣтамъ, че до януарий или февруарий проучванията по тази реформа ще бѣдатъ завършени и ще мога да ви сезирамъ съ единъ законо-

проектът, като вторъ етапъ, за реформиране на поземления данъкъ, съ който, надѣвамъ се, ще можемъ да прокараме и задължителната застраховка на посѣвитъ, за да не се изпада въ това отчаяние, въ което се изпада въ известни области при досегашната организация на застраховките при Българската земеделска банка. Тамъ именно ще трѣбва да прокараме кооперативния елементъ. Тази година ако градушка убие едно стопанство, следната година може да убие друго. Обаче ние можемъ да поемемъ една застраховка на кооперативни начала, за да плащаме обезщетенията. Тогава нещастията ще бѣдатъ по-малко, страданията ще бѣдатъ по-малко, тежеститъ ще бѣдатъ по-равномѣрно разнесени.

Заклучавамъ: нека се надѣваме, че до м. февруарий, преди приключването на сесията, азъ ще мога да ви сезирамъ съ тази важна реформа по поземления данъкъ, която да бѣде вторъ етапъ следъ законопроекта, който сега разглеждаме.

Г-да народни представители! Азъ казахъ въ началото на речта си, че критикитъ, които се направиха по този законопроектъ, бѣха добросъвестни; че ако има нѣщо, което не отговаря на това, което е прокарано въ законопроекта, то се дължи на едно недоразумение, то се дължи, може би, на незнание, то се дължи на това, че нѣмаше възможностъ повече народни представители да проучатъ този материалъ отъ 200 листа, за да бѣдатъ въ течение и да бѣдатъ увѣрени предварително, че действително съ този законопроектъ не се прокаря фискализъмъ, ами се внася социална справедливостъ, внася се опростотворение, внася се улесняване и за данъкоплатците, и за самата служба.

Азъ се постарахъ въ мотивитъ да бѣда по-подробенъ, както това се призна отъ говорившитъ. Отъ мотивитъ сте разбрали, че ние най-напредъ намаляваме мѣстата на плащането. За тѣзи данѣни досега трѣбваше да се ходи най-малко на 5-6 мѣста да се внасятъ. И по отношение на сроковетъ се изтъкнаха много противоречия. Едни казаха, че имало 240 срокове, други казаха, че сроковетъ не били много. Истината е по срѣдата. Срокове има много. Може би не сж 240, но тѣзи, които иматъ да плащатъ по разнородни данѣни, вѣрно е, че трѣбва да иматъ и специаленъ данъченъ календаръ; покрай данъчната философия, която имаме съ данъчното законодателство, трѣбва да иматъ и специаленъ данъченъ календаръ, за да не пропуснатъ нѣкое плащане и да бѣдатъ глобени за пропуцане на срока. Плаща се на 1 число, плаща се на 5 число, плаща се на 10 число, плаща се на 20 число, плаща се на три четиримесечия, плаща се на четири тримесечия и т. н. Г-да? Може би за нѣкой, който е свикналъ, това да е лесно, обаче азъ признавамъ, че действително съ нашето законодателство по данѣнитъ ние сме стигнали до една данъчна философия, която разбиратъ само нѣколко души. Ние обременяваме данъкоплатците съ срокове, които могатъ да объркатъ хората и да ги накаратъ да понасятъ санкции.

Азъ избѣгвамъ да ви изброявамъ всички сложности по това, като ще си послужи съ нѣколко таблици, както по отношение на сроковетъ, така и по отношение на мѣстата на плащанията. Вие виждате, че три данъка и гербовиятъ налогъ се сливатъ, но това спестява на данъчната администрация съставянето на списъци за 11 милиона имена, това спестява събирането на различни мѣста на данѣни и тѣхното отчитане, това спестява на данъкоплатците пропуцането на срокове и губенето на време: иди въ Народната банка, иди въ общината, иди при бирника! Отива се до тамъ, че даже стана нужда на единъ отъ най-интелигентнитъ граждани въ България, г-нъ проф. Геновъ, да му искатъ квитанции отъ 20 години, да му казватъ: „Дайте квитанциитъ отъ преди 20 години, че сте платили!“ Г-нъ проф. Геновъ публично се оплака въ в. „Миръ“. Щомъ той не може да се справи, камоли ще може да се справи единъ селянинъ или единъ обикновенъ работникъ, на когото не му е работа да пази архиви, да пази документи отъ 20 години, за да се справя за плащания данъкъ. Така че не може, г-да народни представители, да не се признае, че това е една голѣма крачка напредъ, макаръ и да се отнася само за три данъка, понеже тѣ иматъ общо въ базата си и бѣше физически и технически възможно да се справимъ сега съ тѣхъ.

Отъ таблицитъ, които имамъ, азъ ще ви процитирамъ само нѣкои отъ различнитъ мѣста, кждето данъкоплатецътъ досега трѣбваше да се справя, и сроковетъ, въ които трѣбваше да плаща, за да видите, че никого не трѣбва да смушава това, че тритъ данъка ги сливаме въ една връхнина. Вчера се казваше отъ нѣкои: защо данѣнитъ се сливатъ въ една връхнина, защо не влизатъ въ основния данъкъ? Сливаме ги въ една връхнина, защото приходитъ отъ тѣзи данѣни сж чужди на държавното съкровище, не

идатъ по бюджета на държавата, а ги даваме на други учреждения. Затова трѣбва да събираме приходитъ отъ тѣзи данѣни като връхнина. Обаче този, който отиде да ги плаща, нѣма да плаща 5% за железнопътенъ данъкъ, 15% за пътенъ данъкъ и 5% за еднодневенъ доходъ, а ще му се събиратъ 25% върху данъка, а пъкъ данѣнитъ власти ще разпредѣлятъ сумата и ще я отчитатъ кждето трѣбва.

Досега данъкътъ върху приходитъ се плащаше въ телеграфопощенскитъ станции, по чековата смѣтка на бирника или по текущата смѣтка на сѣщия при Българската народна банка, а въ населенитъ мѣста, кждето нѣма бирнически участъкъ, телеграфопощенската станция или Българската народна банка, данъкътъ се внася при първото идване на бирника.

Фондъ „Обществени бедствия“, заедно съ данъка върху приходитъ — по сѣщия начинъ.

Пътенъ данъкъ — съ вносенъ листъ въ Българската народна банка на безсрочна текуща смѣтка по фондъ „Пътища“.

Еднодневенъ доходъ — съ специаленъ вносенъ листъ въ Българската народна банка въ фонда за „Обществено подпомагане“, ако числото на работницитъ и чиновницитъ е надъ 10 души. Ако е до 10 души — съ облепване съ благотворителни марки на работническитъ имъ книжки, унищожавани съ дата и подписъ.

Железнопътенъ данъкъ — въ Българската народна банка съ вносенъ листъ.

Временната трудова повинностъ — когато се удържа, внася се 70% въ общината, къмъ която е предприятието, и 30% въ Българската народна банка. Не се удържа на служители и работници, които иматъ постоянното си мѣстожителство въ други общини, а не въ общината, къмъ която е предприятието, кждето приходятъ на работа. Такива служители и работници внасятъ сами сумитъ, и то въ общината по мѣстожителството си, а общината после внася 30% въ Българската народна банка.

„Безработни — въ Българската народна банка съ вносенъ листъ въ полза на фонда при Дирекцията на труда „Безработни съ срѣдно и висше образование“.

Гербъ — съ гербови марки върху акта за встъпване въ длъжностъ и ежемесечно върху месечнитъ ведомости, даже и когато нѣма подписъ за получаване на сумата.

Г-да! Вчера при разискванията по законопроекта единъ отъ ораторитъ, разбира се, добросъвестно заблуденъ, направи една грѣшка, която азъ не искахъ веднага да поправа, но на която сега искамъ да се спра. Този ораторъ каза: „Г-да! Заради една гербова марка, която се поставя при встъпване въ длъжностъ, сега ще се плаща 2% данъкъ“. Не е 2‰, а 2%. Но върху кое? Върху данъка върху заплатата или надницата, а не върху самата заплата. Следователно, съ плащането 2% върху данъка върху заплатата — а не върху самата заплата — се избѣгва търсенето на марки, провѣрки по гербовия налогъ, облепване и т. н. Това е истината, и не може да не се признае, че това действително е едно облекчение. Противното бѣше едно неволно заблудение отъ страна на тѣзи, които го бѣха така разбрали.

По-нататъкъ, по отношение на сроковетъ. Азъ ви казахъ, че само за плащането на въпроситъ три данъка имаме най-различни срокове: на първо число, на 5-то число, на 10-то число, на 20-то число, на 25-то число, презъ текущия месецъ, следъ като изтече месецътъ на три четиримесечия, на четири тримесечия и т. н. По-голѣмо оеднаквяване на сроковетъ отъ това оеднаквяване на 20 число, не бѣше възможно да се направи. Държавата отстъпи нѣкъде да се удължатъ сроковетъ, нѣкъде пъкъ се тури 20-то число, вмѣсто 25-то число. Въ бѣдещевсѣки данъкоплатецъ ще знае, че 20-то число на месеца ще бѣде фатално, ако го пропусне.

Г-да народни представители! Смѣтамъ, че само оеднаквяването на сроковетъ при плащането на тѣзи три данъка отъ 3 милиона данъкоплатци е достатъчно облекчение въ случая, а така сѣщо и за самата данъчна администрация, за която мога да кажа, че по нѣкой пътъ незаслужено понася укори. Министерството на финанситъ и данъчната администрация вече не сж това, което сж били едно време.

Азъ съмъ длъженъ да призная, че и по ведомството на Министерството на финанситъ има лоши чиновници. Помогнете ми и вие да се боримъ съ тѣхъ. Тамъ, обаче, има и добри чиновници, които сж стѣлбоветъ на службата и които при разчитването на старитъ смѣтки, при рационализирането на данѣнитъ и тѣхното събиране, безъ да се прибѣгва къмъ нови облози, преживяватъ въ сър-

дцето си успѣхитѣ и неуспѣхитѣ на данѣчната администрация. Азъ ще ви кажа само единъ случай, безъ да посочвамъ имена. Единъ данѣченъ чиновникъ, не по негоза вина, закъснява съ два дена налагането на единъ запоръ, поради което се застрашава събирането на единъ данѣкъ отъ 2-3 милиона лева. Чиновникътъ се разболѣлъ отъ мъка, че може да се изпуснатъ тѣзи 2-3 милиона.

По кое друго ведомство персональтъ е разсипванъ съ толкова много глоби, както въ моето ведомство, за да бжде внимателенъ, точенъ, вискателенъ? Отъ 4.000 души персональтъ по прѣжитѣ данѣци, всѣка година азъ наказвамъ по 1.000 души съ глоби, понижения, уволнения. Трѣбва да призная, че персональтъ въ финансовото ведомство е застрашенъ така, че трепери на службата си. Отъ друга страна, окото на финансовата администрация е вече по-друго, въ смисълъ, че по-мѣчно могатъ да бждатъ лѣгани органитъ на финансовата администрация.

Това, което казваше г-нъ Поляковъ за данѣка върху оборота, не е вѣрно. По този данѣкъ най-малко могатъ да ставатъ злоупотрѣбления. Не отричамъ, че въ нѣкой случаи могатъ да ставатъ злоупотрѣбления, но преди всичко трѣбва да търсимъ корена на злото въ самата данѣчна система. Ако ставатъ нѣкои укривания, тѣ сѣ по безобложния данѣкъ, по данѣка върху приходитѣ и по данѣка върху имотитѣ придобити по безвъзмезденъ начинъ. Г-да! Азъ не искамъ никого да огорчавамъ и оскърбявамъ, но въ сѣществувашитѣ роднински акционерни дружества има нѣщо гнило. Тѣ се образуватъ предумишлено, за да се плащатъ по-малко данѣци. (Рѣкоплѣскания и гласове „Вѣрно“) И тамъ ще трѣбва да надникнемъ и да се справимъ. Но това не е грѣшка на данѣчната администрация и не може да се приписва като нейнъ пасивъ. Когато ще направя експозето си по бюджета на държавата, азъ ще се спра по-подробно на тия въпроси. Сега ще ви направя само *grosso modo* една смѣтка.

Приемамъ, че националниятъ доходъ е 50 милиарда лева, отъ които 30 милиарда лева сѣ отъ земеделско производство, което плаща само типичния поземленъ данѣкъ и данѣкъ-сгради. Като смѣкнемъ отъ останалия приходъ 800.000 данѣкоплатци земеделски стопани отъ всичкитѣ 1.500.000 данѣкоплатци и на останалитѣ 700.000 данѣкоплатци туримъ максималния необлагаемъ минимумъ отъ 18.000 л., губи се, за съжаление, една маса отъ 5-6 милиарда лева, отъ която, като направимъ смѣтка на базата 10%, се губятъ 500-600 милиона лева прѣки данѣци. Ние трѣбва да ги търсимъ кѣде сѣ. А прѣжитѣ данѣци не сѣ 10%, тѣ сѣ повече.

Но азъ не искамъ случайно сега да се впускамъ по този въпросъ. Както ви казахъ, при разглеждането на бюджета ще ви дамъ една пълна картина, за да видите, че рационализирането по данѣцитѣ крачи доста напредъ, че финансовата администрация не е вече това, което бѣше по-рано, че се взематъ всички мѣрки, тя да се подобри и данѣчната система да бжде по-скоро рационализирана, за да можемъ съ тия данѣци, които имаме досега, прилагани по-правилно, прилагани по-строго, прилагани на базата на социалната справедливостъ, въ бждеще да получимъ повече приходи отъ данѣци, отколкото сме имали досега. Азъ съмъ убеденъ въ това. Двегодишното ми министерствувание ми дава достатъчно куражъ да вѣрвамъ, че работенето въ това направление, при една справедлива база, може да подобри доста държавнитѣ приходи въ рамкитѣ на досегашнитѣ данѣчни закони. Въ туй отношение азъ ще разчитамъ и на вашата подкрепа.

А колкото се касае до критиката, че има лоша данѣчна администрация, ще кажа, че лоши чиновници има навсѣкѣ, има ги може би и въ моето министерство. Помогайте, услужвайте ми да ги издирваме и отстраняваме.

По-нататѣкъ, г-да, азъ смѣтамъ, че е излишно да ви повтарямъ това, което съмъ казалъ въ мотивитѣ къмъ законопроекта. Смѣтамъ, че тѣ сѣ доста ясни. Съжалявамъ, че сега отсъствува г-нъ Поляковъ, за да му обясня, че неговитѣ критики и бележки бѣха неоснователни.

**Обаждатъ се:** Нѣма значение

**Министъръ Добри Божиловъ:** Той не може да казва, че работничеството се обременявало съ данѣци, когато единъ работникъ, вмѣсто 376 л. данѣци, сега ще плаща само 140 л., което прави 40%; значи, останалитѣ 60% се заличаватъ.

**Обаждатъ се:** Той не ги разбира тѣзи работи.

**Министъръ Добри Божиловъ:** Отъ други оратори се каза, че данѣцитѣ се увеличавали и не се туряли на тѣзи, чиито плещи могатъ да ги понасятъ, а се туряли на срдѣнитѣ и малкитѣ сѣществувания. Не, г-да! Азъ категорично отхвърлямъ това твърдение и държа на разположение на всѣкого материалитѣ, по които сѣ правени изчисленията, за да се убеди, че това, което е казано въ мотивитѣ, е вѣрно.

Когато дойдемъ до фискализма на законопроекта, азъ ще призная, че ще получа повече приходи. Но защо? Защото законопроектъ се поставя на друга база, на базата на една по-строга социална справедливостъ, на една по-голяма вѣроятностъ за събиране на данѣцитѣ. Защото подиръ малко ще видимъ докѣде сѣ ни довели недоборитѣ. Така че азъ ще получа повече приходи за фиска, но нѣма да ги получа отъ увеличаване на данѣчното бреме — отхвърлямъ това категорично — а ще ги получа отъ това, че ще облекча малкитѣ, слабитѣ сѣществувания, а ще тура на тѣзи, които действително заслужено трѣбва да понесатъ повече. (Рѣкоплѣскания и гласове „Вѣрно“). Отъ друга страна, ще намалимъ недоборитѣ, защото ще се събира по-голяма частъ отъ това, което се облага.

Азъ не зная дали трѣбва да ви привеждамъ повече примери или да се задоволя само съ това, да ви посоча, че за 1939 г. отъ 1.340.000 души данѣкоплатци 650 000 души не сѣ отработили пѣтния си данѣкъ, 450.000 души сѣ го отработили, а 141.000 души сѣ платили около 20.000.000 л. Разбира се, държавнитѣ служители и работници сѣ най-честнитѣ данѣкоплатци. Отъ тѣхъ — 95.000 души — асичко е събрано. Може ли този резултатъ да ни насърди, за да искаме да продължава това положение? Решително — не. Затова, вмѣсто да искаме да плати 250 л. този, който нѣма възможностъ да ги плати, нека да плати 20-30 л., но да плати нѣщо, за да не се увеличаватъ недоборитѣ всѣка година, а, отъ друга страна, всѣки да се занимава съ туй, което разбира и може да работи по-добре. Тогава ние ще получимъ единъ много по-добъръ резултатъ, отколкото досега, като мислѣхме, че съ по-голямъ данѣкъ ще получимъ по-големъ резултатъ.

По-нататѣкъ азъ смѣтамъ, че не е нужно повече да се обосновавамъ, за да разберете тайната на законопроекта въ този смисълъ, че не недобори и фискални амнистии ще ни помогнатъ, а ще ни помогнатъ правилно измѣрени, споредъ данѣчния капацитетъ, поносими отъ всички данѣци, облекчение на данѣчното бреме на малкитѣ сѣществувания, понасяне на по-тежко бреме отъ този, който може да понесе повече, обаче да осигуримъ събирането, и то отъ всѣкого, споредъ податнитѣ му сили. Досега чиновникътъ или работникътъ, при заплата 18.000 л., плащаше 370 л., а сега ще плаща 141 л., което прави само 40%. Кѣде е тогава обременяването, кѣде е увеличаването на данѣчното бреме, за което се говорѣше? Онѣзи, които иматъ доходъ 36.000 л., вмѣсто 1.953 л., ще плащатъ 1.685 л. Онѣзи, които иматъ 60.000 л. доходъ, който може да се смѣта като доходъ надъ екзистенцъ минимума за България, вмѣсто 4.149 л., ще плащатъ 3.932 л.

Азъ трѣбва да ви отнема единъ часъ време, за да ви кажа точнитѣ изчисления. Тѣ, обаче, сѣ дадени и въ самитѣ мотиви къмъ законопроекта. Тамъ всѣки може да ги види при по-внимателно разглеждане. Азъ ще бжда щастливъ, ако нѣкой може да ме опровергае. Но да ви кажа още отъ сега, че нѣма да ме опровергае. Ако цифритѣ, дадени въ мотивитѣ къмъ законопроекта, не му сѣ достатъчни, нека вземе подробнитѣ изчисления отъ тѣзи, които сѣ ми сътрудничали: директорътъ на прѣжитѣ данѣци г-нъ д-ръ Лещовъ, бившиятъ началникъ на финансовата инспекция г-нъ д-ръ Цоневъ, признатъ експертъ по данѣчната материя, и помощникътъ на директора г-нъ п. Стефановъ. Най-подире 5-6 души народни представители да провѣрятъ изчисленията и да видятъ, както казахъ, тайната въ законопроекта — че увеличаване на данѣчното бреме на дребнитѣ сѣществувания нѣма, но, въпрѣки това, ще получимъ повече приходи отъ това, че ще се разпредѣлятъ данѣчнитѣ тежести по-справедливо и че данѣцитѣ се правятъ събираеми, а не да пишемъ голѣми данѣци и следъ това тритѣ четвърти отъ тѣхъ да оставатъ недобори.

Но, г-да народни представители, азъ съмъ длъженъ да спомена за една голѣма частъ отъ нашето население, за което, за съжаление, никой отъ преждеговорившитѣ оратори не спомена. Говорихме, плакахме и за работници, и за чиновници. Ще имъ дадемъ нѣщо: 15%, 20%; на пенсионеритѣ — сѣщо. Обаче половината отъ българския народъ, бихъ казалъ повече отъ половината, бѣше забра-

венъ. Въ България имаме 42.000.000 декара обработваема земя. Отъ нея дветъ трети се притежаватъ отъ 1/3 отъ земеделскитъ стопани, а едната трета или 14.000.000 декара се притежаватъ отъ дветъ трети отъ земеделскитъ стопани. Значи, 650.000 земеделски стопанства живѣятъ само съ 14.000.000 декара земя, което прави по 20-24 декара на семейство. Това сѣ най-многодетнитъ семейства. Тамъ сѣ 3-3½ милиона души отъ българския народъ. Азъ не чуохъ отъ никого тукъ да каже, че на тѣзи хора действително се помогна или трѣбва да се помогне.

Г-да народни представители! Отъ 24 декара стопанство какво може да се изкара — освенъ съ рѣдки изключения, когато стопанството е минало къмъ по-рентабилни култури? Да валоризираме ценитъ на земеделскитъ произведения! Какво могатъ да продадатъ? Тѣ иматъ натурално хазайство, и то дефицитерно. Това, което изкарзатъ, не имъ стига за тѣхното изхранване. Каква полза могатъ да иматъ тѣ отъ увеличаването на ценитъ, отъ валоризацията на ценитъ на земеделскитъ произведения? Това, което не имъ достига за изхранване, ще го купуватъ по-скѣпо. А тѣ не могатъ да намѣрятъ приложение на своя трудъ.

Азъ не искамъ да обвинявамъ никого. Никой пътъ не съмъ се ровилъ въ миналото и нѣма да се ровя въ него. Ако бѣше тукъ г-нъ Лазаръ Поповъ, който направи една критика на миналото, бихъ му казалъ, че аго е въпросъ да критикуваме миналото, азъ мога да изсия една още по-безпощадна и по-остра критика отъ неговата. Но нѣма да има полза отъ това. Всѣки е работилъ споредъ силитъ и разбиранията си. Дайте сега да направимъ нѣщо по-добро, дайте сега да подобримъ положението. Да критикуваме миналото — нѣма никаква полза отъ това, нито пъкъ отъ скромностъ трѣбва да го правимъ.

Връщамъ се на въпроса, какво даваме на тѣзи 650.000 земеделски стопанства. Допълнителна работа? Нѣма. А е въпросъ и на възпитание. Селянинътъ е навикналъ, той смѣта, че тѣзи 20-24 декара трѣбва да го прехранватъ. Той работи 3-4 месеца презъ годината а въ останалото време се отдава на пороци въ кръчмата, на крайни течения и т. н. Вѣрно е, това не е въпросъ, който може да бѣде разрешенъ изведнажъ. Трѣбва система, трѣбва превъзпитание, трѣбва време, трѣбва да намѣримъ нѣкакво препитание за останалитъ безъ работа, като прибѣгнемъ до разработване на нашитъ минни богатства; трѣбва нашата индустрия да се засили, да обработва всички сурови материали, за да даде работа на повече хора; трѣбва съ нашата благоустройствена политика да направимъ всичко, което можемъ. Но за това трѣбва време, г-да народни представители. А при сегашното положение ясно е какво могатъ да направятъ тѣ. Какъ да се компенсиратъ срещу поскѣпването на живота, освенъ съ недосяждане и съ изкарждане? Тамъ стигатъ резултатитъ въобще отъ това, което става сега.

Азъ не искамъ никого да осѣждамъ, но ако едно такова семейство има двама-трима работоспособни членове, които сѣ на възраст и трѣбва да плащатъ пѣтень данъкъ 240 л., не е ли това единъ разходъ отъ 720 л. само за пѣтень данъкъ? Нека да не усложнявамъ работата, нека да взема, че семейството има два члена. То ще плати 480 л. само за пѣтень данъкъ и за желѣзнопѣтень данъкъ по 30 л. — 60 л.; или всичко 540 л.

А съ законопроекта сега какво искамъ азъ? За 20 декара ще плати поземленъ данъкъ по 10 л. на декаръ, — 200 л.; върху този данъкъ ще плати 25% върхнини за тритъ данъка: пѣтень, желѣзнопѣтень и едnodневенъ — 50 л. а съ туй тѣ ще знаятъ, че сѣ изплатили данѣнитъ си тежести. Дали това е увеличение на данѣнната тежестъ или е една висока социална справедливостъ, която отдавна трѣбваше да се проведе — защото въ туй направление досега действително малко сме направили и ще трѣбва да работимъ — вие ще кажете. Това е истината, г-да народни представители. Казва се, че по-хубаво е да ги викаме на работа 4-5 дни. Ние можемъ да ги викаме и 40 дни, ние можемъ да ги викаме и 140 дни. Обаче ще трѣбва да вземемъ отъ тѣзи, на които не е работа да отбизатъ временната си трудова повинностъ въ натура, и ще плащаме на другитъ, като имъ създаваме работа. Паралелно съ това ще върви и държавната помощъ отъ други данѣци, отъ заеми и т. н.

Г-да народни представители! Проблемата за тия 650.000 земеделски стопанства, които сме оставили да се прехранватъ, както тѣ знаятъ, отъ своитъ 20-25 декара, е голѣма. Още миналата сесия азъ се спирахъ на този въпросъ. И сега, когато видѣхъ, че 15.000 души неквалифицирани работници отъ Югославия сѣ отишли на работа въ

Германия и сѣ се върнали съ 130.000.000 динара икономии, азъ изпитахъ мъжа, като си спомнихъ, че въ миналата Камара тукъ нѣкой се провикна: „Чужди измикари ли ще ги пращаме? Защо да насърчаваме тази работа!“ Какво тогава да правимъ? Да ги оставиме да гладуватъ ли, да ги оставимъ да се израждатъ ли? Държавата по другъ начинъ не може да имъ помогне. Какво унижително има въ труда? Напротивъ, г-да, ние трѣбва сериозно да се замислимъ за тази проблема. Ние трѣбва да се замислимъ за тази половина или повече отъ половината частъ отъ българския народъ, защото не бива отъ тѣхъ да искаме само да понасятъ тежеститъ, кръвенъ данѣкъ, мобилизация и т. н. Ние трѣбва да помислимъ въ този моментъ, какъ отъ малко-малко да облекчимъ тѣхната тежестъ и да имъ създадемъ човѣшки условия за животъ. (Рѣкоплѣскания)

Какъ бихме могли ние да намѣримъ веднага разрешението на тази проблема? Тя не е лесна. И тогазъ, когато правителството има благородното намѣрение, за тая целъ да отдѣля държавния бюджетъ по 40 лева помощъ, като и на тѣзи, които сѣ надъ 65 години да даде по една пенсия отъ 200 лева месечно, за да умратъ човѣшки, тѣй да се каже, азъ, за съжаление, чувамъ отъ нѣкъде следната критика: „Сега ли е времето да даваме пенсии на земеделцитъ?“ Г-да, нека да погледнемъ истината право въ очитъ. Не е хубаво да се приспиваме и да не обръщаме внимание на социалнитъ нужди, на социалнитъ проблеми. Не е златото, което създава вече силата на народитъ. Ние имаме единъ много хубавъ примѣръ за това въ последната зойна. Тежко и горко на тази държава или на тѣзи упразници, които не живѣятъ съ днешното време, които не обръщатъ внимание на нуждата отъ социални реформи. (Рѣкоплѣскания). Може би ние нѣмаме възможностъ да направимъ много, но туй, което можемъ, трѣбва и народното представителство, и правителството да имаме куража да го направимъ. (Рѣкоплѣскания) Затова азъ не бѣхъ съгласенъ съ това, което вчера се каза отъ нѣкой г-да народни представители: „Говоримъ за голѣми социални реформи, хубави думи, обаче нищо не правимъ“. Не, г-да. Азъ смѣтамъ, че отъ последнитъ 2-3 години се върви смѣло въ този пътъ и вие ще видите, че ние съ държавния бюджетъ, за друго може да има, да нѣма, но за здравното дѣло, за болницитъ и за намаление страданията на тия бедняци ние ще имаме куража да направимъ нѣщо: ще дадемъ 100.000.000 л. за народното здраве, ще дадемъ 100.000.000 л. за социални нужди. Не бива да се критикува, че едnodневниятъ доходъ станалъ постояненъ данѣкъ. За да нѣма обществени бедствия, за да отстранимъ страданията отъ тѣзи обществени бедствия, ако трѣбва, и едnodневниятъ доходъ ще остане като постояненъ данѣкъ, както си остава. И държавата ще даде колкото се може повече, максимумо отъ бюджета си. Ние не можемъ да не погледнемъ човѣшки на тази проблема и нѣма да се отнесемъ така бездушно къмъ нея. Нека не се критикува: „Данѣци, тежести!“ Има зло, но има и по-зло. Въ този пътъ ние, следователно, ще трѣбва смѣло да вървимъ и да направимъ още доста работи за подобрене, донѣкъде поне, положението на този процентъ земеделски стопанства, които, споредъ мене, сѣ половината или даже повече отъ половината на българския народъ. Викаме хората на мобилизация. Пращаме ги тамъ и, разбира се, ще трѣбва да ги хранимъ. Но тѣхнитъ семейства да гладуватъ ли? Ако не ги викаме, тѣ ще отидатъ нѣкъде да работятъ, ще изкарать 5-10 лева, за да прекаратъ. Но какъ ще оставимъ да не дадемъ шо-годе една помощъ на тѣхнитъ семейства, за да бѣдатъ спокойни и тѣзи, които сѣ повикани, да има редъ и спокойствие въ страната при изживяване тежеститъ на сегашния моментъ? При внасянето на бюджетопроекта вие ще бѣдете сезирани съ тѣзи мѣроприятия, ще ги намѣрите за необходими и ще ни подкрепите да вървимъ въ този пътъ, защото, пакъ повтарямъ, тежко и горко на оня, който се изправи да върви противъ течението на живота.

По-нататѣкъ, г-да народни представители. Спомена се, че желѣзнопѣтниятъ данѣкъ миналата година билъ гласуванъ за две години, едnodневниятъ доходъ билъ инцидентно въведенъ по поводъ общественото бедствие, земетресението въ Пловдивъ, и т. н. А отъ нѣкого даже се каза: „Г-да, миналата година гласувахме пѣтния данѣкъ, защо сега ще го измѣняме?“ Може нѣкой да смѣта, че тѣзи критики сѣ състоятелни, но всѣщностъ туй, което се прави днесъ, е десетъ пѣти по-добро отъ туй, което е било досега. Защо? Ние никога не сме оставали безъ желѣзнопѣтень данѣкъ. Дотогава, докогато не завършимъ

нашата програма за постройка на всички военни и стопански линии, ние нѣма да останемъ безъ желѣзнопѣтень данѣкъ. Казва се, че миналата година била възприета прогресията, като се стигнало до 6.000 л., а сега се възприема прогресията. Обратното е вѣрно, защото ние смѣтахме прогресията до 1.000.000 л. доходъ и казахме, че отъ 6.000 л. никой нѣма да плаща повече, като платихме данѣкъ на теорията за „данѣка върху капакъ, на лице“, която теория е отживѣла вече времето си. Съвременнитѣ условия изискватъ всѣки споредъ възможноститѣ си да понася тежеститѣ. Ако вземемъ иначе да мѣримъ, по използването на желѣзницитѣ и на пѣтищата, тамъ може пъкъ да споримъ, дали всѣки еднакво ги руши и еднакво ги използва.

Но, г-да народни представители, съгласете се, че както работницитѣ, така и тѣзи три-три и половина милиона души, членове на най-беднитѣ земеделски стопанства, не могат да бѣдат оставени да понасятъ тия тежести. Ние тѣхъ ги облекчаваме и то значително — и това всѣки ще разбере — като разхвърляме на тѣзи, които могат да понасятъ, за да можемъ по този начинъ да не увеличаваме данѣчната тежестъ. Обаче, както казахъ, чрезъ рационализация, чрезъ избѣгване на недоборитѣ, чрезъ събиране на данѣцитѣ въ по-голямъ процентъ, искаме действително да получимъ по-голямъ суми за фиска, нѣщо, срещу което, вѣрвамъ, никой нѣма да бѣде противъ.

Сега ще се спра да отговоря и на уважаемия г-нъ Минчо Ковачевъ, който едва ли не представи работата, че министърътъ на финанситѣ въ утѣчението си отива дотамъ, че посѣга на капитала. Не, г-да. Азъ категорически отхвърлямъ това твърдение. Азъ казвамъ само, че е дошелъ моментътъ, когато, който има повече, трѣбва да плати повече (Браво! Рѣкоплѣскания) дошелъ е моментътъ, когато този, който има повече, колкото се мѣчи по-малко да плати, толкова повече рискува да загуби (Браво! Рѣкоплѣскания); дошелъ е моментътъ, когато следъ като 64 години държавата и правителствата сѣ подпомагали, сѣ подкрепяли да закрепне българската индустрия, българската търговия, аъ такъвъ моментъ, когато за 24 часа изчезватъ държави, когато свѣтътъ се прекроива, ако тия, които иматъ повече, не дадатъ отъ сърдце за държавата повече, азъ не зная кога ще направятъ това. Но същевременно азъ трѣбва да кажа, че правителството не трани никакви лоши чувства къмъ капитала. Азъ не зная дали трѣбва да се даватъ доказателства за туй. Азъ не зная дали трѣбва да се каже, че правителството продължава да запазва капитала като една обществена необходимостъ, като една необходимостъ за създаване на наша национална стопанска независимостъ, като една обществена необходимостъ, чрезъ която стотици хиляди работници ще намѣрятъ своята прехрана. Но навсѣкжде, г-да — азъ нѣма да ви цитирамъ тукъ примѣри, това ще направя при изложението си по бюджета — навсѣкжде вече има промѣна въ психиката на народитѣ. Вече се смѣта като нѣщо необходимо, че е дошло време, ония, които печелятъ презъ време на войната, да дадатъ 90% отъ печалбитѣ си. Нѣкъде дори казватъ: „На ви и 100%, само да се запазимъ, само да излѣземъ читави отъ свѣтовния пожаръ“. Азъ нѣма да продължавамъ повече на тая тема. Ще ви припомня само преживѣното следъ голѣмата война презъ 1919 г., когато ние се намѣрихме предъ една катастрофа, която не се чертаеше въ такъвъ размѣръ въ психиката на никого. Азъ чухъ отъ много лица: „Всичко да бѣхмѣ дали! Какъ ще се плащатъ сега 2 милиарда и четвъртъ златни франка! Какъ ще се живѣе при тази задушеностъ!“ И т. н. Въ моето изложение по бюджета азъ ще ви кажа, че при тия срѣдства, които имаме досега, азъ нѣма да имамъ нужда отъ нови облози, ако не се явятъ непредвидени разходи. Но като финансовъ министъръ и като членъ отъ правителството, азъ трѣбва да бѣда предвидливъ. Никой не знае пролѣтъта какво ни носи. Въ всѣки случай, какво ще даде това увеличение съ 70% временни врѣхнини на прѣжитѣ данѣци на по-състоятелнитѣ? Азъ го изчислихъ. Ще даде 250 милиона лева. При 10-11 милиарда лева бюджетъ, то е нищожно. Не е това, което ще ни помогне. Но въ всѣки случай не е и това, което ще съсипе нѣкого! И азъ турямъ точка на този въпросъ съ следното. Азъ имамъ задъ себе си една дейностъ, една 35-годишна служба, отъ които 20 години бѣхъ подуправителъ и управителъ на Народната банка. Презъ тия 20 години азъ нищо не съмъ правилъ, освенъ съ кредити да подпомагамъ българската индустрия и търговия. Рѣдко ще се намѣри индустриалецъ и търговецъ, който да каже,

че не е видѣлъ помощъ и подкрепа, отъ Българската народна банка. Като така, можете ли сега да повѣрвате, г-да народни представители, че у мене отъ единъ пѣтъ, като станахъ министъръ на финанситѣ, стана превратъ, съ единъ замахъ да искамъ да унищожа дѣлото, на което съ такава ревностъ съмъ служилъ 20 години? (Рѣкоплѣскания) Позѣрвайте ми, че правителството въ нищо не е измѣнило своята политика къмъ тия професии. Но, както казахъ, настѣпилъ е моментътъ, когато трѣбва да поискаме малко повече жертви отъ тѣхъ, и то жертви, които нѣма да ги разсипятъ, жертви, които нѣма да ги поставятъ въ положение да спратъ работата си. Но може би всички ще живѣемъ само съ най-необходимото за преживяване, за прехрана. Една година ли, шесть месеца ли — дано бѣде по-малко — но всички ще направимъ известни жертви.

Г-да народни представители! Азъ се отклонихъ малко по тази точка и трѣбва да се върна на въпроса за опростотворяване на прѣжитѣ данѣци.

Отъ туй, което се говори вчера и завчера отъ ораторитѣ, особено по отношение на трудовата повинностъ, забеляза се едно разцепление въ мненията. Едни казваха: правилно е тия, които иматъ повече, да платятъ повече, а на тия, които иматъ по-малко, данѣктъ да се намали, но съ събранитѣ пари да се създаде работа на ония, които нѣматъ работа, и на ония, които ще свѣршатъ по-доброкачествена работа. Има и друго мнение. Азъ уважавамъ всички мнения и ви казвамъ предварително, че и азъ имамъ едно мнение по въпроса. Не права обаче, капиталътъ отъ това. Както винаги, азъ съмъ се вслушвалъ въ мненията на Парламента, така и този пѣтъ какъто решите, следъ обстойното разглеждане на въпроса въ комисията, това ще бѣде. Но ще ми позволите, г-да народни представители, да се спра малко на този въпросъ и да ви кажа, че азъ съмъ съгласенъ съ това, което бизиси и сегашни министри на благоустройството твърдятъ — понеже тѣ сѣ най-близо до самата действителностъ — че всѣки трѣбва да работи въ своята областъ. Това, което виждаме нѣкога, сега, за щастие, е вече въ по-малкъ размѣръ. Азъ съмъ виждалъ хора съ бомбета и съ рѣкавички, съ лопати и мотики по улицитѣ. — Какво правишъ? — Пѣтень данѣкъ плащамъ, отбивамъ трудовата си повинностъ. Нищо нѣма да свѣршимъ, г-да! Ние се зальгахме само. И, позволете ми, въ подкрепа на тая мисль, да ви кажа и следъ-то. До 1920 г., когато имахме инфляция на трудова повинностъ, ние събирахме пѣтния данѣкъ лѣкатушно, така както по никой другъ законъ не сме лѣкатушили. 44 измѣнения има този законъ за пѣтния данѣкъ. Азъ съмъ лѣкъ въ тая областъ, но азъ не видѣхъ да сме направили нѣщо, дотогава докогато въ 1935 г. не се тури началото на едно по-модерно работене на пѣтищата, когато всѣки бѣ използванъ въ неговата професия. И дотогава имаше работа по пѣтищата — и въ натура, и съ плащане. Трасирания съмъ виждалъ, очертавания на пѣтища съмъ виждалъ, хендечи и трапища, кѣдето да се чупятъ коли и автомобили, много често съмъ виждалъ, обаче такива пѣтища, като тия, които сега се празятъ, не съмъ виждалъ. (Оживление)

Г-да народни представители! Азъ ще си послужа съ единъ цитатъ отъ 1883 г. Слава и хвала на този тогавашенъ министъръ, който, споредъ мене, е вложилъ една голѣма държавническа мисль и прозорливостъ, макаръ че не е билъ толкова професионалистъ въ своята областъ. Както казахъ, ако има законъ, по който най-много лѣкатушения да сѣ ставали, то е именно законътъ за пѣтния данѣкъ — 44 измѣнения, ту въ натура, ту съ пари, ту смѣсена система, но, както казахъ, почти никакъвъ резултатъ до 1935 г. Извинете ме, ако грѣша и ако нѣкой не е съгласенъ съ мене.

Въ 1883 г., въ първитѣ години още на нашето младо княжество, министърътъ, който е трѣбвало да защитава преминаването на пѣтния данѣкъ къмъ паричната система, казва въ мотивитѣ си следното: (Чете) „Наредбата бѣ много добра, но опитътъ показа, че отъ нея малка полза се придоби и още по-малко трѣбва да се чака. Установената натурална пѣтна повинностъ твърде малко спомогна за подобрието на пѣтищата по тия прости причини:

1) че всѣки жителъ не знае и не може да прави всичко, което трѣбва да се прави по пѣтищата;

2) че отъ жителитѣ се искаше не известно количество работа, а само работа презъ 4 дни, вследствие на което презъ тѣзи дни не се изработваше нито половина отъ потребното;

3) че пжтната натурална повинност не се изплащаше отъ всичкитъ жители равномерно; на едни падаше тежко, а на други много по-леко. Освенъ гдето се допускаше на гражданитъ да не правятъ нищо по тая частъ и всичката работа се товареше на селското население и това последното навсѣкжде еднакво работеше. Гдето окръжното управление е бивало повече грижливо за доброто състояние на пжтищата, тамъ населението се е изкарвало на работа повече редовно; напротивъ, гдето окръжното управление е бивало немарливо въ това отношение, тамъ нищо не се е правило за пжтищата или се е правило твърде малко, вследствие на което пжтищата сѣ останали въ съвършено пренебрегнато положение. Но и тамъ, гдето населението е било повикано да си изплати съ работа пжтната повинност, тамъ сѣ ставали въпнищи несправедливости, като сѣ изкарвали на работа жени, деца и сиромаси, а пъкъ на други се е допускало отъ общинскитъ власти да се изкупуватъ отъ тая повинност.

По-нататъкъ той говори за покриване на духа отъ различнитъ третирания и т. н. — да не ви губя времето съ повече цитати.

Г-да! Азъ смѣтамъ, че ние намѣрихме едно сполучливо разрешение на въпроса, макаръ че отъ нѣкои се спомена, защо и временната трудова повинност не отиде на сѣщитъ начала, като връхнина на пжтния данѣкъ, за да съберемъ данѣка отчасти въ плащане и въ натура. Това стана по искане на службитъ отъ Министерството на благоустройството. Рекохме да се събератъ срѣдства, сѣщитъ срѣдства да се разпредѣлятъ по-справедливо и да отидатъ за безработнитъ и за тия, които могатъ да дадатъ по-доброкачествена работа и които по професия могатъ да се отдѣлятъ презъ цѣлия сезонъ, а не единъ да отиде да копае четири дни, а другъ следъ него да отиде да го развали, и т. н.

При все това, азъ казвамъ, че въпросътъ е много важенъ. Ние съ пжтищата сме останали много назадъ. Затова азъ правя апелъ да разгледаме сериозно и подробно поставенитъ въпроси и да намѣримъ най-доброто имъ разрешение. Но азъ пакъ повтарямъ, че не мога по тази материя да не се вслушамъ въ мнението на по-компетентни отъ мене, и затова взехъ страна, съгласихъ се съ тоа разрешение, щото, разхвърляна по-справедливо, пжтната повинност да бѣде съобразена съ платежни способности на различнитъ съсловия и съ полученото следъ това, подъ ръководството на техническитъ лица, да се създаде повече работа за тѣзи, които поради безработицата прекарватъ въ работа по пжтищата.

Трѣбва да се спра съ нѣколко думи и на другъ въпросъ. До 1919 г., когато имаме само пжтенъ данѣкъ, казахъ ви, че не съмъ много очарованъ отъ постигнатитъ резултати. Но следъ 1920 г. вие знаете, че имаме вече четири повинности: редовна пжтна повинност, военна пжтна повинност, пжтенъ данѣкъ и желѣзнопжтенъ данѣкъ. Тогава вече настѣпва смутъ въ психиката на хората. Ония отъ васъ, които сѣ по-близо до народа, схващатъ това, преживявали сѣ го, следователно, не можемъ да не извлѣчемъ поуки отъ него, когато ще разрешаваме единъ такъвъ важенъ въпросъ, който, както казахъ, за сѣга 1.400.000 данѣкоплатци.

Г-да народни представители! Трѣбва да премина и къ други нѣкои принципи въпроси, които се засегнаха и които сѣ въ връзка било съ законопроекта, който разглеждаме сега, било съ другитъ два законопроекта, които ще дойдатъ. Но преди това бихъ желалъ съ по нѣколко думи да отговоря поне на по-важнитъ точки отъ речта на г-нъ Лазаръ Поповъ.

Азъ му благодаря за всички критики, които той направил, нѣкои основателни, други неоснователни. Съжалвамъ, че той не е тукъ и че не мога сега да отдѣля повече време, за да се спра по-подробно на всички повдигнати отъ него въпроси, защото ще ви отнема много време, но съмъ съгласенъ въ финансовата комисия да дамъ най-изчерпателенъ отговоръ на всички въпроси, които се повдигнаха.

Г-нъ Поляковъ каза, че въ данѣчнитъ книжки имало 30 графи. Ами, г-да, тѣзи 30 графи сѣ: 15 за нанасяне на дебитата и 15 за издѣлжаването. Всѣки, който е виждалъ данѣчна книжка, знае, че има графи за фондове, за които се плаща само при специални случаи. А не може да стане сливане на данѣци, където нѣма еднаква база. Ако на нѣкого праятъ впечатление тѣзи технически работи, то е най-лесно. Стига да си позволя единъ разходъ отъ 10-15 милиона лева, административно ще го наредя. Имамъ даже специаленъ фондъ за това. Обаче онова, което каза уважаемиятъ г-нъ Радоловъ, да се въведатъ данѣчни марки

— дотамъ още не сме дорасли. Не би трѣбвало да го направимъ, ако искаме да не туряме много селяни въ затворитъ заради тѣзи данѣчни марки. Сега даже интелигентни хора не могатъ да се справятъ съ данѣчнитъ закони и грѣшатъ, а като въведемъ данѣчни марки, които може би ще бѣдатъ печатани въ България, за асички данѣкоплатци, 1.500.000 души, и ги оставимъ тѣ сами да прилагатъ данѣчнитъ закони, да си купуватъ марки и да ги лепятъ, ще видите какъ ще ги приложатъ, какъ ще ги облепватъ, колко злоупотрѣбления ще станатъ, колко фалшификации ще има. (Ржкоплѣскания) Азъ съмъ за опростотворяването, то ще облекчи и данѣкоплатцитъ, и данѣчната администрация. Но, както всѣки въпросъ, така и този трѣбва да бѣде добре проученъ преди да бѣде разрешенъ, защото, ако изпреваримъ съ една такава мѣрка, то би значило да туримъ въ затворитъ за права Бога десетки или може би стотици хиляди данѣкоплатци. Голѣма е отговорността на този, който ще даде идеята да се въведе това нѣщо. Не сме дорасли дотамъ. Може би ще минатъ 10-15 години, ще израстне по-интелигентно поколение, тогава ще може да се опростотвори до тази степенъ нашата данѣчна система. Ние не можахме да устоимъ съ гербовата хартия, а камоли да въведемъ данѣчни марки за 1.500.000 данѣкоплатци, отъ които тригъ четвърти сѣ неграмотни или не разбиратъ данѣчнитъ закони. Можете ли да си представите какъвъ хаосъ ще настане? Азъ не желая да говоря повече по това, но смѣтамъ, че уважаемиятъ г-нъ Радоловъ ще се съгласи, че е много рано да отидемъ дотамъ. Ще дойде време и за това. Тогава ще имаме и други данѣкоплатци, и друга данѣчна администрация.

Повтарямъ, че не взимамъ страна по отношение на тази критика, която г-нъ Поповъ направил по данѣчната система — за нейната техника, за нейната справедливост. И даже ви казвамъ, че ако е въпросъ за критика, понеже азъ най-добре преживявамъ тѣзи въпроси, понеже всѣки денъ се обсъждамъ съ тѣхъ, азъ мога да направя една още по-жестоката критика на миналото, но смѣтамъ, че нѣма полза отъ това и че не му е времето сега да се занимаваме съ това. Никога не съмъ обичалъ да се ровя въ миналото и смѣтамъ, че прѣката ни задача е да направимъ нѣщо по-добро, да облекчимъ народъ и администрация, да създадемъ по-добри приходи чрезъ рационализирателно на данѣчнитъ закони. Напраздно, обаче, ще се ровимъ сега, за да видимъ въ течение на 64 години кой какви закони е създадалъ, кой какви измѣнения е направилъ, кой какви принципи на справедливостъ е приложилъ. Тѣ може да сѣ били съвсемъ отговарящи на момента, но, както въ всѣка област, така и тукъ, има еволюция и, следователно, не всичко може да се приписва като грѣхъ, като нарушение, като немарливост на минали управници и на минали управления.

Ще се спра накратко и на друго нѣщо, казано отъ г-нъ Поповъ. Както казахъ, запазвамъ си правото да разгледамъ въ финансовата комисия останалитъ повдигнати отъ него въпроси. Той апелира за едно по-често обикаляне на данѣкоплатцитъ отъ бирницитъ. Ако има нѣщо, на което най-много съмъ държалъ, то е това. Презъ м. априлъ, при вънасянето на бюджетопроекта за 1940 г., азъ ви четохъ самитъ повѣрителни окръжни. Азъ изисквамъ, налагамъ наказания, понижавамъ, уволнявамъ, но искамъ всѣка седмица служителитъ отъ данѣчната администрация въ даденъ центъръ, включително бирницитъ, да се събиратъ единъ пжтъ на конференция, за да проучатъ положението на отдѣлни данѣкоплатци, да изследватъ причинитъ за недооборитъ, да видятъ кой не плаща, по обективни причини ли не плаща или по зла воля, и стигнаме дотамъ, че даже разсилнитъ въ данѣчното управление знаятъ кои не си плащатъ данѣка. Това е не два пжти въ месеца, а всѣка седмица. Съ тѣзи конференции, станали задължителни, ние постигаме тази целъ, която гонимъ — да съберемъ данѣцитъ доброволно, безъ екзекуции. И трѣбва да ви кажа, че имамъ всичкото съзнание, че не е време сега за дразнене и за екзекуции. Азъ съмъ щастливъ, че голѣма частъ отъ българския народъ съ по-издигнато съзнание разбира нуждата да бѣдатъ данѣкоплатцитъ коректни, да се притечатъ на помощъ на държавата въ тоя моментъ, и съмъ доволенъ, че безъ екзекуции, а съ убеждаване, съ старание да се разрешаватъ порационално всички спорни въпроси, достигнахъ резултата да покрия 9 милиарда 700 милиона лева редовенъ и извънредни бюджети, безъ да сте чули за нѣкакви екзекуции. Може да има нѣкой недобросъвестенъ данѣкоплатецъ, който има милиони, а не ще да плати 50.000 л. данѣкъ; тамъ ще извадимъ имота му на проданъ, той ще

внесе паритѣ и ще се свърши работата. Но азъ твърдя, че презъ двѣтъ последни години продажби за данѣци не сѣ станали. Въ последния моментъ, макаръ следъ голѣмо убеждаване, сѣ отстъпки, сѣ молби, винаги сѣ намирало едно разрешение, да се плащатъ данѣцитѣ по доброволень начинъ.

**Таско Стоилковъ:** Това е вѣркъ.

**Министъръ Добри Божиловъ:** Азъ смѣтамъ, че данѣчната администрация е направила твърде много въ това направление, за да се постигнатъ по-добри резултати, отколкото би могло да се постигнатъ съ дразнене и неуспѣшни екзекуции.

По-нататѣкъ, г-да народни представители, г-нъ Поповъ каза, че юрисдикциитѣ ще трѣбва да слѣзатъ отъ сцената при данѣчното облагане. Имамъ тази точка и въ резолюцията, която ми се донесе отъ управителния съветъ на Адвокатския съюзъ. Азъ разбирамъ правното чувство, което диктува това, но смѣтамъ, че най-умното, най-сполучливото разрешение е да намѣримъ златната срѣдина. Когато бирникътъ събира при събиране, при умножение, при дѣление, нѣма нужда да ходимъ по сѣдилища — началникътъ или подначалникътъ може да изправи грѣшката. Когато събирка околийскиятъ данѣченъ началникъ напирѣмъ, областниятъ данѣченъ началникъ трѣбва да има право да поправи грѣшката. Когато събирка областниятъ началникъ, може да я поправи директорътъ на данѣцитѣ въ министерството. Но за щѣло-не-щѣло не бива всичко това да се изразява въ единъ тормозъ на населението, да го разкарваме за работи, които могатъ и административно да се уредятъ. Следователно, кѣдето се касае за обжалване, кѣдето се касае за неправилно тѣкуване на законитѣ, разбирамъ, но кѣдето се касае за по-маловажни, технически, фактически грѣшки, смѣтамъ, че юрисдикциитѣ е необходимо да се търпятъ и че съ това само ще спомогнемъ за опростотворяване на данѣчната система, да направимъ една по-голѣма крачка напредъ, за да се избѣгне единъ тормозъ надъ стопанството и данѣкоплатцитѣ.

Г-да! Едно трѣбва да разберемъ и да бждемъ съгласни върху него, че до стотинка точно да бждатъ плащани данѣцитѣ и опростотворяване на данѣчната система сѣ две несъвмѣстими работи. Маркитѣ на ведомостта излизатъ на 1.97%. Не мога да ги оставя 1.97, турямъ ги 2%. Съ туй, че нѣкой ще плати 20—30 ст. повече, нищо нѣма да загуби. Той ще загуби повече, ако го разкарваме всѣки месецъ да ходи да купува марки, да ходи да се информира какъ да ги леги и унищожава, та да отиде после финансовиятъ инспекторъ да загуби цѣла седмица за ревизия и т. н. Следователно, ако иска нѣкой да критикува, че при опростотворяването нѣмало точностъ, трѣбва да се разберемъ по принципъ, че колкото повече искаме до стотинка всѣки да плати съответно на приходитѣ си, толкова повече отиваме къмъ една по-сложна и тежка данѣчна система. Две мнения за това нѣма. Следователно, трѣбва да погледнемъ на въпроса по-широко. Когато нѣкой плати 3 или 5 лева повече, но плати изведнажъ, дали той не печели повече стопански, не е ли по-малѣкъ тормозътъ, не губи ли по-малко време и не е ли по-малка вѣроятността за пропускане на срока и попадане подъ санкции? Въ края на краищата стопанството печели. Ако нѣкой каже: защо туряте 2%, когато излиза 1.97%, ще му отговоря, че мъжнотията при изчисленията ще бжде много по-голѣма, ако не закрѣглимъ. Следователно, презъ етапитъ, които трѣбва да минемъ, за да стигнемъ до опростотворяване на данѣчната система, трѣбва да имаме предвидъ това, че закрѣгленията сѣ необходими и не сѣ загуба. Азъ разбирамъ мъката на нѣкои народни представители: за този, който нѣма, и 3 л. му тежатъ. За нещастие, ние сме бедна страна, екзистенцъ минимумътъ ни е много малѣкъ. 90% отъ нашия народъ живѣе съ приходи до 30.000 л., докато 5.000 л. месеченъ доходъ въ Германия го смѣтатъ като екзистенцъ минимумъ, не му търсятъ даже данѣци. Ако възприемемъ този екзистенцъ минимумъ, при нашата структура ние ще останемъ даже безъ данѣци. Ако смѣтате, че държавата може да живѣе само отъ облагането на тѣзи, които иматъ, увѣрявамъ ви, че само въ 4—5—6 месеца ще го прѣснемъ и ще бждемъ по-лошо, отколкото сме сега.

Г-нъ Поповъ въ речта си призна, че трѣбва да се направи едно по-значително подобрене на заплатитѣ на данѣчната администрация, за да я привържемъ по-силно къмъ нейнитѣ задачи, да я направимъ по-усърдна, да я направимъ по-прилежна и сама тя да издирва обектитѣ, съ което фискътъ да може да постига по-голѣми резултати.

Този е основниятъ въпросъ. И азъ ви казахъ, че ако е въпросъ за лоши чиновници, има ги навсѣкжде, има ги и въ Финансовото министерство. Но че единъ доста голѣмъ прогресъ е направенъ, това е ясно. За съжаление, разбирамъ и азъ, че сега не е времето да се мисли за нѣкакво, друго увеличение и че ако можемъ да направимъ това, което проектираме, на базата на една социална справедливостъ да дадемъ нѣщо на чиновника, за да преживѣе тази криза — това ще бжде най-много, което може да понесе бюджетътъ; това ще бжде най-много, което може да се даде отъ правителството съ огледъ нуждитѣ на по-голѣмата частъ отъ българския народъ и съ огледъ на което трѣбва да решаваме тѣзи голѣми въпроси. Не трѣбва да забравяме, че има и отъ лошото по-лошо и, следователно, правителството и вие, като представители на народа, трѣбва да гледаме да разрешимъ тѣзи голѣми въпроси съ огледъ на по-голѣмата частъ на народа, съ огледъ на по-голѣма справедливостъ.

По-нататѣкъ г-нъ Поповъ се спрѣ на това, че има и други данѣци, които можемъ да слѣдемъ: допълнителниятъ данѣкъ върху общия доходъ, данѣкътъ за интелектуални безработни, вноскитѣ за обществени осигуровки, за безработица и за злоупотреба, задължителното членуване въ професионалнитѣ организации, откупъ отъ временната трудова повинностъ и т. н. Г-да! Азъ се връщамъ пакъ, за да ви подчертая, че сливане на данѣци и съ това отиване къмъ опростотворяване на данѣчната система може да стане само за данѣци, които се плащатъ отъ цѣлия народъ на една база, слѣти, опростотворени. Обаче за тия, които се плащатъ отъ известна категория граждани, можемъ да търсимъ само едно техническо улесняване, както се повдигна въпросътъ за данѣчнитѣ книжки. Не можемъ да вземемъ данѣкъ за общественитѣ осигуровки отъ този, който не се ползува отъ обществени осигуровки. Впрочемъ, за общественитѣ осигуровки има и друга много полесна процедура за събиране на вноскитѣ. Колкото се касае за безработнитѣ, то е единъ принципенъ въпросъ, той е отъ ресора на Министерството на търговията. Азъ съмъ съгласенъ, че има нѣщо вѣрно въ това, което каза г-нъ Поповъ: какво сѣ виновни, та да плащатъ само тѣзи чиновници въ частнитѣ предприятия, които получаватъ заплати надъ 6.000 л. Ако това е една беда, ако ние искаме да не обезвѣряваме тази младежъ, ако искаме да ѝ дадемъ доказателства, че мислимъ за нея, вѣрно е, че тази тежестъ трѣбва да се разпростре върху всички, споредъ данѣчнитѣ си способности, да плащатъ всички. Но той е единъ принципенъ въпросъ, който трѣбва да предшества и следъ това да се направи едно техническо улеснение за събирането на данѣцитѣ.

Нѣма да се спирамъ повече на този въпросъ, за да не ви отнемамъ повече времето, защото, както казахъ, на всички тѣзи въпроси подробно ще се спремъ при разглеждането на законопроекта въ финансовата комисия. Но ще ви кажа, че въ моята мисль, това, което правимъ сега, е единъ ходъ къмъ опростотворяване на данѣчната система, а като една крайна целъ е да слѣдемъ общинскитѣ финансии съ държавнитѣ, както е въ Румѣния и въ други по-голѣми страни. Тамъ всичко, което се събира като данѣкъ, се събира на едно мѣсто, но не чрезъ сливане, а чрезъ опростотворяване, да се плаща на едно мѣсто и въ едни срокове, а следъ туй държавата, следъ като го събере, да даде колкото се следва на общинитѣ, за учителски заплати, на търговскитѣ камари, на пострадалитѣ отъ войнитѣ, на професионалнитѣ организации и т. н. и т. н. Това може да стане — събирането на данѣцитѣ да става на едно мѣсто, значи техническо улесняване, обаче сливане въ никой случай, защото имаме различни бази за опредѣлянето на тѣзи данѣци.

По-нататѣкъ въ речта си той спомена и за Софийската община. Азъ вече говорихъ въ какво се състои работата и казахъ, че за да направимъ това, което г-нъ Поповъ иска, нѣмаме нужда отъ законъ; то може да се нареди административно.

Г-да народни представители! Азъ искамъ да се спра и на една друга мисль. Г-нъ Лазаръ Поповъ каза — това чета отъ стенограмитѣ — (Чете) „Прочее, предлаганитѣ законопроектъ не държи и напълно смѣтка за социалната справедливостъ, а още и за необходимостта отъ различно и по-леко облагане на по-малкитѣ доходи, особено чрезъ признаването на единъ необлагаемъ екзистенцъ-минимумъ, защото, като се прибавятъ къмъ предлаганитѣ облагателни проценти още и останалитѣ за отдѣлно събиране други данѣци и налози, ще излѣзе, че малкитѣ доходи плащатъ процентно взето повече данѣци отъ срѣднитѣ доходи, а това именно не бива да се допуска“. Азъ смѣтамъ, че това се дължи на едно недоразумение. Повтарямъ, че държа на разположение на г-да народнитѣ представители проучва-

нията, изложени въ 200 листа, които сж правени на тѣзи данѣци, които се сливатъ, за да се убеди всѣки, че тукъ има само едно по-справедливо разпредѣление, че нѣма отегчаване на положението на никого, особено на малкитѣ и на срѣднитѣ сѣществувания. За голѣмитѣ, действително, има едно малко увеличение, което, обаче — пакъ ще кажа — е поносимо поне въ тѣзи времена, които живѣемъ. Това е истината.

По отношение на желѣзопѣжнитѣ данѣкъ и на облога еднодневенъ доходъ азъ вече обяснихъ, че никой пътъ ние не сме минавали презъ тѣхъ и че облогътъ еднодневенъ доходъ не само ще остане и занаяредъ, но че, ако трѣбва, за да се справимъ съ всички обществени бедствия, за да нѣма страдащи, и държавата ще извади стотици милиони, за да се направи нѣщо въ това отношение, защото не могатъ да се оставятъ безъ подпомагане ония, които се нуждаятъ отъ такова. Днесъ вече социалната роля на държавата се увеличава навсѣкѣде и тя не може да остави така слабитѣ единици да понасятъ сами нещастията отъ обществени бедствия, не може да ги остави на произвола на сѣдбата. Може би преди години това е било възможно у насъ, но сега то е недопустимо никѣде, недопустимо е и у насъ, които сме една дребнотопанска страна. (Рѣкоплѣскания)

Г-да! Говори се, че базата за опредѣляне на данѣцитѣ не била еднаква навсѣкѣде, че нѣкъде се облагалъ брутния доходъ, а нѣкъде — нетния доходъ. Като примеръ се сочи чл. 6 отъ закона за данѣка върху приходитѣ, по точка втора отъ който се облагатъ нетнитѣ приходи, а по точка пета се облагатъ брутнитѣ приходи. Въпросътъ, г-да, е много ясенъ. Тамъ, където се касае за основенъ данѣкъ, за данѣкъ върху основно занятие, облагането е нетно, а тамъ, където се касае за допълнително облагане, каквото е това по точка пета на чл. 6, облагането е върху брутния приходъ, защото се смѣта, че може да се понесе. Разбира се, че може чрезъ съответно увеличаване на процента по точка пета да се дойде до еднакво облагане и на бруто и на нето приходи, но приходитѣ сж различни и затуй се третиратъ различно.

Тукъ мимоходомъ трѣбва да дамъ обяснения и по дветѣ забележки, които направи вчера уважаемиятъ г-нъ Марковъ. Той каза, първо, че лихвитѣ на милионитѣ влогове въ банкитѣ оставали необложени. Това е едно недоразумение, г-да народни представители. Тукъ не се касае за прокарване на единъ социаленъ елементъ при облагането въ връзка съ децата въ семейството, а имаме облагане на общо основание. Г-нъ Марковъ каза сжщо, че като се туря половинъ процентъ върху заплатитѣ, по-голѣми отъ 6.000 л. месечно, тѣ, вмѣсто да плащатъ както по-рано 7%, ще плащатъ — по половинъ процентъ на месецъ, за 12 месеца — 6%. И понеже се туря половинъ процентъ и върху общия доходъ и понеже тѣзи, които получаватъ надъ 6.000 л. заплата месечно, плащатъ и общъ доходъ, като се направи смѣтка, ще се види, че тѣ ще плащатъ повече отъ 7%. Следователно, нѣма абсолютно никакво облагодетелствуване на по-голѣмитѣ чиновници, които получаватъ заплата надъ 6.000 л. месечно.

Г-нъ д-ръ Рафаиловъ и още единъ следъ него повдигнаха въпросъ, че тия единъ и половина процента имъ се виждали голѣми, давали били по-голѣми суми, и тѣ поискаха да се намалятъ процентитѣ, на 1-40 или 1-20. Азъ по това въпросъ не правя. Ако въ комисията при проучванията се намѣри, че трѣбва да се измѣни нѣщо въ смисълъ на намаление или увеличение, каквото се реши, това съмъ готовъ да приема. Смѣтамъ, обаче, че тъй както е построенъ законопроектътъ, въ сегашната му форма, отговаря на действителното положение и че и въ него е легналь принципътъ, че този, който получава повече, трѣбва да носи по-голѣма тежестъ отъ този, който получава по-малко.

Между изказанитѣ мисли бѣше и тази, че не ще иматъ никакво реално значение думитѣ за социални реформи, ако въ всѣка сесия поднасяме на избирателя и гражданина нови облози и нови данѣчни тежести. Щастливъ съмъ да отговоря, че въ случая нѣма подобно нѣщо, а че, напротивъ, има намаление на данѣчните тежести на малкитѣ сѣществувания и увеличение на данѣчните тежести на по-богатитѣ.

Има една временна връхнина отъ 70%. Обяснихъ ви вече въ началото на речта си колко ще даде тая връхнина и защо я турямъ; казахъ ви колко е тя минимална спрямо тежеститѣ, съ които трѣбва да се справяме. Въ това никой не трѣбва да вижда, че правителството отива по една линия на кресчендно увеличение на тежеститѣ, още повече, че това засѣга едва 10% отъ народа, а 90% отъ него, тѣзи, които иматъ до 30.000 л. годишно приходъ ще получаватъ едно облекчение, което е много важно.

Покрай въпроса за данѣчната система се засегна сжщо и въпросътъ за банкнотното обращение, въпросътъ за ролята на златото, въпросътъ за твърдостта на лева, въпросътъ за възможността да преминемъ къмъ друга стопанска система и т. н., въобще въпроси, които сж много важни, но по които азъ ще отдѣля частъ и повече отъ часъ при изложението си по бюджета. Нека въ този моментъ да не се отклонявамъ по тия въпроси. Че тѣ иматъ връзка, иматъ. Обаче и по тѣхъ се мисли, и тамъ ние не сме толкова зле, колкото и да е нескромно да го кажа. Всичко подробно ще разясня при внасянето на бюджета.

Г-да народни представители! Азъ нѣма да ви отегчавамъ съ повече данни. Ще ви моля само да изслушате още две думи, есенцията, и по другитѣ два законопроекта, които ще се сложатъ на разискване, следъ като мине на първо четене този законопроектъ. Разбира се, азъ си запазвамъ правото, ако има нужда, и при тѣхното разглеждане да кажа по нѣколко думи въ тѣхна защита.

Кои сж принципитѣ, които сж легнали въ другитѣ два законопроекта?

Вториятъ мой ангажиментъ бѣше, както ви казахъ, да въведемъ социалния елементъ въ нашата данѣчна система. Мѣжноти много, и много голѣма чувствителностъ, поради беднотията. При все това, това бѣше една идея, която ни занимава още отъ 1938 г. Прокарваме, че база за сегашнитѣ данѣци трѣбва да бѣде семейството съ три деца. Ние намѣрихме една пропорция за увеличението на данѣцитѣ отъ тая база до ергенъ и за намаляването имъ отъ сжщата база нататъкъ, като семейства, които иматъ 9—10 деца и нѣматъ повече отъ 50.000 л. доходъ годишно, ги освобождаваме отъ данѣци. Азъ имамъ проучвания, какъ е уреденъ този въпросъ въ Германия, въ Румѣния, въ Югославия, Унгария, Франция и мога да ви кажа, че никѣде не е въведена тази система, която ние прокарваме тукъ. Но азъ смѣтамъ, че всѣка страна — ако е нужно, това ще подкрепя или когато станатъ разискванията по тѣзи законопроекти на първо четене, или въ комисията, или при второто четене — има специална основа, на която е изградено разхвърлянето на данѣчното бреме съ огледъ на единъ социаленъ елементъ, съ огледъ членовѣтъ на семейството: нѣкъде въ премия, нѣкъде въ намаление, нѣкъде въ едно по-голѣмо увеличение. Ще видите, че нашата система не е копирана отъ никѣде. Различни сж 6-тѣ системи въ 6-тѣ страни, които сме проучили. Азъ смѣтамъ, че нашата система ние предпазливо провеждаме. Както виждаме, не отиваме съ голѣми проценти. Ние предвиждаме 3, 6, 9 и 12% увеличения и толкова процента намаления, съобразно броя на децата въ семейството. Това е едно добро начало, съ което ние сме закѣснѣли, тъй като не въ голѣми страни, а въ държави, подобни на нашата, ние виждаме, че отъ десетки години е въведенъ този принципъ.

Азъ казахъ нѣколко думи за въвеждането на временнитѣ връхнини отъ 70%. Ако стане нужда, ще се върна по това при разглеждането на законопроектитѣ.

По замѣняването на многодневния доходъ. Вие виждате отъ самитѣ мотиви, че това бѣше една дефектна работа. Ние мислѣхме, че ще бѣде само за една година, но, за нещастие, войната продължи и държавата отъ този приходъ, 230.000.000 л., не може да се откаже. Сега ние го поставяме, обаче, на базата: кой каквито прѣки данѣци плаща, включително поземелния данѣкъ и данѣка-сгради, съразмѣрно да плати и връхнина. И азъ смѣтамъ, че досега тая данѣчна система, сѣществуваша отъ 64 години насамъ, криво или право, може да има дефекти, може да има несправедливости, е относително поносима — по нея сж събирани данѣцитѣ. Нѣмаме по-справедлива система, за да разхвърлимъ тая връхнина.

Най-подиръ, г-да народни представители, за събирането на данѣка по особенитѣ правила за износа. Понеже ценитѣ се увеличаватъ, понеже ние трѣбва да държимъ да изпользуваме конюнктурното увеличаване на ценитѣ при нашия износъ на международния пазаръ, грѣхота ще бѣде, ако, като се стремимъ да задържимъ ценитѣ на вътрешния пазаръ, забранимъ нѣкому да продаде по-скѣпо, щомъ може, на международния пазаръ при тая конюнктура на търсене и повишаване на ценитѣ. Естествено, за оеднаквяване на системата и за да се внесе по-голѣма справедливостъ, прокарваме адвалорното облагане съ 20%, вмѣсто обектното, тонажното. Изчисленията ни показватъ друго — че при сегашнитѣ цени, при начина, по който става облагането възъ основа на преценката на митничитѣ, може би 13—15% да отговарятъ на досегашното обектно, тонажно облагане. Турнато е, обаче 20%. Признавамъ, че има 5% повече. Турили сме ги като маржъ и това се прие отъ Министерския съветъ, защото смѣтаме, че като про-

държавна войната, международните цени на нашия износ ще се увеличават, та да не стават постоянно промънни. Но можем да разискваме по това въ комисията, можем да чуем противни мнения и да намерим едно правилно и справедливо разрешение.

Г-да народни представители! Извинявам се, че съ това си изложение ви отнех повече време, но смятам, че то беше необходимо не само по този законопроект, а и по следващите два законопроекта. От друга страна, то ще ми помогне и при изложението ми по бюджета, където може би само нѣкои от засегнатите въпроси ще трѣбва да развия и да разясня по-добре.

Въ заключение, азъ ви моля да гласувате на първо четене предложения ви законопроектъ за опростотворяване на нѣкои прѣки данѣци. Нека той да ни бѣде като единъ пробенъ камѣкъ, за да отидемъ на етапи по-нататѣкъ. И нека да се надѣваме, че покрай многото лѣуги грижи, покрай многото други задѣлжения на Финансовото министерство — вие виждате, че то е едно тежко министерство, че ако не повече, най-малко половината отъ законопроектите и решенията, които идватъ въ Камарата, се внасятъ отъ Финансовото министерство — до януарий или февруарий ще можемъ да свършимъ и съ реформата въ поземления данѣкъ, съ която ще направимъ голѣма крачка напредъ и въ подпомагане за подобрението на нашето земедѣлие. (Продължителни рѣкопѣлскания. Министъръ Добри Божиловъ отъ мѣстото си на министерската маса отговаря на рѣкопѣлсканията съ поклони)

**Председателстващъ Димитъръ Пешевъ:** Ще поставя на гласуване.

Тѣзи отъ г-да народните представители, които приематъ на първо четене законопроекта за опростотворение на прѣките данѣци, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

**Таско Стоилковъ:** Дайте малко отидихъ.

**Председателстващъ Димитъръ Пешевъ:** Давамъ 10 минути отидихъ.

(Следъ отидиха)

**Председателстващъ Димитъръ Пешевъ:** (Звънни) Заседанието продължава.

Пристъпваме къмъ трета точка отъ дневния редъ:

**Първо четене на законопроекта за измѣнение на нѣкои закони по прѣките данѣци.**

Моля докладчика г-нъ Колчевъ да прочете законопроекта.

**Докладчикъ Стамъ Колчевъ:** (Чете)

### „МОТИВИ

къмъ законопроекта за измѣнение на нѣкои закони по прѣките данѣци

Г-да народни представители! Разходите на държавното съкровище се увеличаватъ непрекъснато, поради следващите една следъ друга извънредни нужди, наложени поради международното положение.

Задоволяването на тѣзи нужди съ досегашните редовни приходи отъ прѣки и косвени данѣци е невъзможно. Военната конюнктура и създаването се поради нея раздвижване въ стопанството доведоха до едно увеличение въ приходите на по-едритѣ предприятия и данѣкоплатци. Въ всички почти държави се прибѣгна до облагането на тия извънредни печалби съ данѣци, стигащи до 90%. У насъ, като се държи смятка за мѣстните условия и че премиранането отново къмъ облагане на свръхпечалбите на базата на рентабилитета на предприятията, би ни върнало къмъ печалните резултати отъ миналото, едно увеличение на данѣка върху приходите за по-едритѣ доходи, и то на базата на сегашната ни въ сила данѣчна система, въ размѣръ на 70%, се явява напълно умѣстно. То е, разбира се, временно — докато траятъ и извънредните нужди. Не би било справедливо да се търсятъ нови данѣци тамъ, гдето приходите не позволяватъ. Новите увеличения трѣбва да бѣдатъ понесени отъ по-състоятелните данѣкоплатци. Социалната и данѣчна политика трѣбва да бѣдатъ винаги съгласувани. Тѣкмо поради това съображение се изключва отъ облагане съ новата върхнина голѣмата маса отъ данѣкоплатци съ данѣкъ до 8.000 л. Съ предлагания законопроектъ се увеличаватъ, считано отъ 1 януарий 1941 г., съ 70% върхнина патентътъ по членове 7, 8 и 11 и данѣка-занятие, плащанъ въз основа на оборота и по особените правила, безобложниятъ данѣкъ по чл. 20 (безъ данѣка върху приходи отъ наеми) и допълнителниятъ данѣкъ върху общия доходъ по наредбата-законъ за данѣка върху приходите.

За посрѣщане извънредните разходи, причинени отъ международното положение, съ законъ за посрѣщане извънредните разходи по обезпечаване сигурността на страната (брой 73, отъ 20 мартъ 1940 г. на „Държавенъ вестникъ“) се предвиди за 1940 г. специална вноска. Тази вноска се опредѣляше по една прогресивна таблица, въ зависимост отъ вноската за едногодневенъ доходъ, събирана по чл. 34, буква „в“, отъ наредбата-законъ за обществено подпомагане. Нуждата, която предизвиква въвеждането на горната вноска, не само не е минала, но, напротивъ, се увеличи, поради което държавното съкровище трѣбва да събере тѣзи срѣдства и за идната 1941 г. Понеже опитътъ показва, че едногодневниятъ доходъ за обществено подпомагане и, следователно, и многодневниятъ доходъ за сигурността на държавата се събиратъ по една твърде погрѣшна и несправедлива основа, съ чл. 3 на предложения законопроектъ се въвежда 20% извънредна върхнина върху прѣките данѣци, за посрѣщане извънредните разходи по обезпечаване сигурността на страната. Тази върхнина се налага върху данѣка-занятие, включително патента и данѣка-занятие, внасянъ въз основа на оборота и по особените правила, допълнителниятъ данѣкъ върху общия доходъ, поземлениятъ данѣкъ и данѣкътъ върху сградите.

Понеже служителите и работниците при държавните и държавно-автономните учреждения, държавните фондове, Българската народна банка, Българската земеделска и кооперативна банка, търговско-индустриалните, земеделските и архитектурно-инженерната камари, борсите и общинските учреждения, както и пенсионерите не плащатъ данѣкъ-занятие, въ чл. 4 на проекта се предвижда върхнината по чл. 3 да се опредѣля върху предполагаемия данѣкъ-занятие, смятанъ по 8% върху brutната месечна заплата, надница или пенсия.

Като предлагамъ на просвѣтеното ви внимание този законопроектъ, моля ви, г-да народни представители, да го обсъдите и гласувате.

Гр. София, 18 ноември 1940 г.

Министъръ на финансите: **Д. Божиловъ**

### „ЗАКОНПРОЕКТЪ

за измѣнение на нѣкои закони по прѣките данѣци

Чл. 1. Патентитъ по членове 7, 8 и 11, данѣкътъ-занятие, внасянъ въз основа на оборота и по особените правила, безобложниятъ данѣкъ-занятие по чл. 20, както и допълнителниятъ данѣкъ върху общия доходъ по наредбата-законъ за данѣка върху приходите се събиратъ временно за 1941 г. съ 70% върхнина.

Чл. 2. Върхнината по предшествувания членъ не се налага върху данѣка-занятие по чл. 6; чл. 10, точка 2, само за доставки отъ странство; за процентното увеличение по чл. 13, алинея втора, и чл. 15, алинея четвърта; за данѣка върху приходите отъ наеми по чл. 20, както и за данѣка-занятие по чл. 40, само по отношение облагането на проходящите лица (включително и амбулантните търговци и занаятчии) съ върхоятъ чистъ приходъ до 36 000 л. включително годишно. Върхнина не се налага още върху патентитъ по членове 7, 8 и 11, както и върху данѣка, внасянъ въз основа на оборота, когато не надминаватъ 8.000 л. годишно.

Чл. 3. Данѣкътъ-занятие (безъ този върху приходи отъ наеми и по чл. 6, алинея първа) и допълнителниятъ данѣкъ върху общия доходъ по наредбата-законъ за данѣка върху приходите, поземлениятъ данѣкъ и данѣка върху сградите, се събиратъ съ 20% върхнина за посрѣщане извънредните разходи по обезпечаване сигурността на страната.

Чл. 4. За служителите и работниците при държавните и държавно-автономните учреждения, държавните фондове, Българската народна банка, Българската земеделска и кооперативна банка, търговско-индустриалните, земеделските и архитектурно-инженерната камари, борсите и общинските учреждения, както и за пенсионерите, вноската по предшествувания членъ се изчислява върху предполагаемия данѣкъ-занятие, смятанъ по 8% върху brutната заплата, надница или пенсия.

Не плащатъ тази вноска:

- а) служителите, които получаватъ до 1.000 л. включително месечна заплата;
- б) надничарите, които получаватъ до 40 л. включително дневна надница;
- в) пенсионерите, които получаватъ до 1.000 л. включително месечна пенсия;
- г) военно-инвалидните лични или наследствени пенсии, безъ огледъ на размѣра имъ.

Чл. 5. Върхнините по членове 1 и 3 се събират едновременно съ събирането на данъка.

Вноската по чл. 4 се задържа при изплащането на заплатите, надниците и пенсиите и се внася въ приходъ на държавното съкровище до 20 число на следващия месецъ.

За незадържането на сумите по този законъ и невнасянето имъ по принадлежност остават отговорни като преми данкоплатци за държавните учреждения и държавните фондове платците на заплатите, а при всички останали учреждения и частни предприятия и самото учреждение, съответно собственикът на предприятието. Получателят на сумата остава отговорен само за дължимата вноска, въ случай че същата не е била задържана при изплащането на сумата.

Невнесените въ срока върхнини по членове 1 и 3 върху данъците по наредбата-законъ за данъка върху приходите и вноската по чл. 4 се събират съ лихва по чл. 102 отъ наредбата-законъ за данъка върху приходите. Върхнините по чл. 3 върху поземления данъкъ и данъка върху сградите се събират съ лихва по чл. 19 отъ закона за събиране на прѣжитъ данъци.

Чл. 6. Настоящият законъ влиза въ сила отъ 1 януарий 1941 г. и има приложение за всички данъци, чиито срокове за доброволно плащане настъпват следъ тази дата, безъ да се държи смѣтка за кое време или за кои години се отнасятъ данъците.

**Председателстващъ Димитъръ Пешевъ:** Има думата народниятъ представител г-нъ Минчо Ковачевъ.

**Минчо Ковачевъ:** (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Разглеждаме законопроекта, който на пръвъ погледъ е идентиченъ съ законопроекта, който токущо приехме, обаче по цели и срѣдства се коренно различава. Законопроектътъ цели да събере срѣдства за покриване на военни нужди. Първиятъ въпросъ, на който трѣбва да си отговоримъ, е: необходими ли сж тия срѣдства? Трѣбва ли тѣ да се изразходватъ за тия цели или не? Мене ми се струва, че около тоя въпросъ много дебатиране не би следвало да има, защото при сегашното положение на нѣщата въ свѣта, нуждите отъ разходи за въоръжение, за поддържане на армията, се налагатъ не отъ насъ, а отъ обстоятелствата отвънъ.

Вториятъ въпросъ, на който трѣбва да си отговоримъ, е: какъвъ размѣръ отъ срѣдства ще трѣбватъ, какво предвижда този законопроектъ и какво ще съберемъ по него? Размѣрътъ на срѣдствата сжщо не зависи отъ насъ. Дали тия срѣдства ще бѣдатъ голѣми, 2-3 или 5 милиарда, това пакъ обстоятелствата въ бѣдеше ще покажатъ.

Какви срѣдства ще съберемъ по настоящия законопроектъ? На този въпросъ ще трѣбва да се спра малко повече, да направя единъ разборъ, за да се види откъде ще се събератъ тия срѣдства, по какъвъ начинъ и отъ къде биха могли по-скоро да се събератъ.

Законопроектътъ предвижда 70% върхнина, ново облагане върху данъка-занятие, внасянъ въз основа на оборота, безобложенъ данъкъ-занятие и др., когато данъкътъ е надъ 8.000 л., и 20% върху прѣжитъ данъци подъ 8.000 л. Моето пресмѣтане показва, че облагаеми съ 70% ще имаме къмъ 700 милиона лева, а именно данъкъ-занятие, внасянъ въз основа на оборота къмъ 600 милиона лева и допълнителенъ данъкъ върху общия доходъ и другитъ данъци въ размѣръ надъ 8.000 л., общо около 100 милиона лева. Тия върхнини ще дадатъ около 500 милиона лева. 20-тъ процента върху прѣжитъ данъци подъ 8.000 л. ще засегнатъ 700 милиона лева облагаеми и ще дадатъ 140.000.000 л. Всичко ще достигнатъ върхнините 600—650 милиона лева. Това е единъ новъ облогъ, който, безспорно, ще трѣбва да легне върху плещитъ на българския народъ. Азъ смѣтамъ, че не само тоя облогъ, но още много други облози ще трѣбва да легнатъ върху плещитъ на българския народъ. И ако си зададемъ въпросъ, откъде и какъ ще съберемъ тия срѣдства, азъ смѣтамъ, че има единъ отговоръ на този въпросъ — че пакъ българскиятъ народъ ще ги плати. Дали ще ги плати въ форма на данъци или въ форма на принудителни вътрешни заеми; дали ще вземемъ тия срѣдства отъ външни заеми ил народътъ ще ги плати въ форма на една инфлация, това е съвършено безразлично, тия срѣдства ще легнатъ върху плещитъ на българския народъ. Това е необходимо, това е едно неизбежно зло, което ще трѣбва да понасяме. Ще трѣбва да намѣримъ начинъ да разрешимъ тоя въпросъ. Работата е какъ да разрешимъ по-безболезнено, по-правилно тоя въпросъ? Дали по начина, който законопроектътъ предвижда, или пъкъ ще трѣбва да препоръчаме други начини, за да можемъ безъ стопански сътресения, безъ общест-

ствени сътресения, безболезнено и най-сполучливо да го разрешимъ.

Азъ ще трѣбва да се спра конкретно на самия законопроектъ, който съдържа една суха материя.

Най-голѣмитъ срѣдства по този законопроектъ ще се събератъ отъ данъка върху оборота. Дали въ този данъкъ върху оборота влизатъ и данъците, които се плащатъ по членъ 29 — данъкътъ върху фабрикатите — данъците по членове 30 и 31, 33 и 36 отъ закона за данъка върху приходите, за мене не е толкова ясно отъ законопроекта. Азъ смѣтамъ, че тоя въпросъ ще се изясни въ комисията. Не зная сжщо така, дали този облогъ ще тежи и върху облога върху тютюна. Азъ смѣтамъ, че тоя законопроектъ обхваща всички тия данъци по изброените отъ мене членове на закона за прѣжитъ данъци.

При въвеждането на това ново облагане ние ще имаме горе-долу следната картина. При износъ на тютюня се плаща 2.50 л. на килограмъ. Сега ще трѣбва да се плащатъ вече 4.25 л., безъ допълнителнитъ 15%, които току що гласувахме. Къмъ този облогъ като се прибави и още единъ левъ за подпомагане на безработните и допълнителнитъ 15%, ставатъ всичко около 6 л. на килограмъ върху изнасяния тютюня.

Остава всѣки единъ да си отговори поносимъ ли е за производителя тоя данъкъ, защото тоя данъкъ, безспорно, ще легне и върху производителя, и върху консуматора; ще легне и върху този, който купува тютюна, и върху оня, който го продава.

Съгласно чл. 29 отъ закона за данъка върху приходите, тютюнофабрикантите плащатъ отъ 40 до 80 ст. на килограмъ обработенъ тютюня. Сега ще трѣбва да плащатъ къмъ 2 л. — въ единъ моментъ, когато тютюнофабрикантите сж въ невъзможност да продължатъ работата си, поради високите цени на тютюните въ страната.

Дали този новъ облогъ обхваща вносителите и рафинириите, предвидени въ чл. 31? Ако ги обхваща, съгласно измѣнението, което се прави сега на чл. 36, ще трѣбва събирането на данъците да става въ митницата. Азъ не зная практически какъ ще се опредѣли колко ще бѣдатъ тия данъци, за да бѣдатъ допълнително обложени. Не зная дали декларациите ще трѣбва да се полавятъ въ митниците, дали ще трѣбва да става проверка на книгата или ще се намѣри нѣкакъвъ другъ начинъ. Това е въпросъ на практическо разрешение. Стига да бѣде прието, че данъците по чл. 36 минаватъ въ категорията на облагаемите съ 70%, въпросътъ ще бѣде лесно разрешенъ.

Въ областта на търговията и индустрията този облогъ ще бѣде доста чувствителенъ, тъй като той не засѣга само данъка-занятие и оборотния данъкъ, а обхваща и данъка върху общия доходъ. За да не бѣда голословенъ, ще цитирамъ нѣколко данни. Единъ, който плаща 100.000 л. данъкъ, споредъ законопроекта, ще трѣбва да плати 103.000 л. допълнително, макаръ че облогътъ е 70%, защото се прибавя и данъкътъ върху общия доходъ, обложенъ съ 70%. Затова се стига до цифрата 103.000. Този, който е плащалъ 200.000 л. оборотенъ данъкъ, ще трѣбва сега да плати 247.000 л. допълнително, а онзи, който е плащалъ 400.000 л., сега ще плати 603.000 л. допълнително.

Сравнение трѣбва да се направи и въ друга насока. Ако единъ индустриалецъ или търговецъ плаща 100.000 л. оборотенъ данъкъ и още 103.000 л. по този законъ, неговиятъ партньоръ, който е равенъ на него горе-долу, който случайно не плаща оборотния данъкъ, а плаща по патентната система, и е обложенъ съ 16.000 л., ще понесе само единъ товаръ отъ 10.000 л., а другъ, пакъ сжщо като него, който по една или друга причина плаща 8.000 л., ще плати само 1.600 л.

**Дончо Узуновъ:** Въ Горна-Орѣховица има двадесетъ такива случая.

**Минчо Ковачевъ:** Явява се несъответствие. При равни търговски или индустриални предприятия, често пѣти отъ самия данъченъ началникъ, отъ самата данъчна властъ зависи, дали тя ще вкара едно предприятие въ данъка по оборота, защото е на превала, или да го остави да плаща патентъ. Ако мине къмъ оборотенъ данъкъ, ще плаща къмъ 100.000 л., а ако мине къмъ патентъ, ще плаща 10.000 л.

И затова се явява въпросътъ, дали ония, които плащатъ оборотенъ данъкъ, вследствие голѣмото облагане, ще могатъ да работятъ въ бѣдеше, защото къмъ оборотния данъкъ трѣбва да се прибавятъ още редъ други облагания. Отъ 100.000 л. данъкътъ върху оборота става 293.000 л. съ другитъ прибавки, а онзи, който плаща патентъ 16.000 л., ще плати само 30.000 л. При такава гра-

мадна ралика, дали онзи, който плаща оборотен данък, ще продължава работата или ще трябва да преустанови работата си? И да желае да работи, дали неговият партньор, неговият другаръ няма да му иземе работата? Азъ ще взема за примѣръ 1 човалъ оризъ. Единъ човалъ оризъ струва 2.000 л. кръгло. Този, който плаща данъкъ върху оборота, ще плати по 30 л. данъкъ на торба, а онзи, който плаща патентъ, за него не е отъ значение дали ще внесе 1-2-3-5-10 вагона оризъ, защото патентътъ му е единъ. По този начинъ онзи, който внася 1 човалъ оризъ и плаща оборотен данъкъ по 30 л. на торба оризъ, ще бъде страшно конкуриранъ отъ оня, който плаща данъкъ по патентната система. По този начинъ ще се изгуби оборотниятъ данъкъ отъ стокитъ на ония търговци, които плащатъ оборотен данъкъ, защото ще намалѣе оборотътъ имъ, и държавата, като търси двойно и тройно облагане съ този законъ, ще загуби и това, което по-рано е получавала.

**Дончо Узуновъ:** Г-нъ министърътъ трябва да се съгласи съ това, което казвате.

**Минчо Ковачевъ:** Азъ съмъ положителенъ, че идущата година, ония, които плащатъ оборотен данъкъ, няма да ви дадатъ не 50%, а дори и 30% отъ това, което сж давали досега. Азъ заявявамъ тържествено въ Парламента тая дума и моля да се отбележи, и вѣрвамъ да доживѣемъ времето следъ една година, когато ще бъдете свидетели, че моитъ думи ще бъдатъ оправдани.

**Дончо Узуновъ:** Тежко и горко на ония, които ще бъдатъ засегнати. Ние няма да имаме догодина вече търговци.

**Председателстващъ Димитъръ Пешевъ:** (Звъни)

**Минчо Ковачевъ:** Г-да народни представители! Цѣлиятъ този облогъ пада върху плещитъ на търговцитъ, индустриалцитъ и отчасти на свободнитъ професии. Много малко засѣга по-слабитъ съществуванія. Азъ оня денъ имахъ случая да говоря: има ли у насъ създадена презумпция, че трябва да преследваме търговскитъ и индустриалнитъ предприятия, да ги унищожаваме по пътя на страшното облагане, да ги поставяме въ положението да анемизиратъ, да ритатъ назадъ, или имаме задачата да засилимъ търговията и промишлеността у насъ? Г-нъ министърътъ на финанситъ въ своята речъ преди малко искаше да каже, че е голѣмъ социологъ, че вече се е цѣлъ социализиралъ. Разбира се, азъ не му отстъпвамъ. Може би отъ моитъ очи единъ денъ по-рано е прокапала сълза за социалната правда. Тая социална правда поддържамъ и днесъ. Азъ не защитавамъ частния капиталъ. Азъ защитихъ обществения капиталъ, оня капиталъ, който е рекрутиранъ отъ дребни хора, вложенъ въ предприятия, кждето се работи съ способности, съ дребни капитали. Азъ посочихъ кооперации, азъ посочихъ акционерни дружества — истински акционерни дружества, а не фамилни акционерни дружества, Familiengesellschaft. За акционернитъ дружества и кооперациитъ въ България не съществуватъ условия, защото се взематъ редъ мѣрки, въвеждатъ се нови облагания за тѣхъ — за тия мѣрки после ще говоря — за да не съществуватъ. Азъ говорихъ и за събирателнитъ фирми, азъ говорихъ и за командитнитъ дружества и т. н. Ако посѣгаме безогледно на тѣзи дружества, следъ 2—3 години кой ще създава работа, кой ще твори, кой ще създава условия за пласментъ на труда, и какъ, по какъвъ начинъ ще бъде организиранъ тоя трудъ? Най-голѣмото ни нещастие е тъкмо тамъ, че ние не можемъ да намѣримъ пласментъ на българския трудъ, който гние въ селото и въ града. А това е най-голѣмата напасть — да оставишъ да гние трудътъ, да не даде резултатъ. И когато ние не създаваме условия за пласиране на труда, кжде отиваме? Ние ще трябва да търсимъ тогава нѣкой другъ общественъ строй и да изоставимъ днешния. Азъ не зная, дали не е дошло въ ума на нѣкого да търси новъ общественъ строй, щомъ се нахвърляме тъй жестоко, или може би случайно, несъзнателно, върху ония креации, които творятъ, създаватъ живота въ страната.

Азъ няма да се простирамъ повече. Сѣтамъ, че туй, което казахъ, е достатъчно. Но азъ ще отида малко по-нататъкъ и ще попитамъ: все въ една и сѣща мишенка ли ще трябва да мѣримъ? Няма ли нови мишенки, на които трябва да опитаме? Капиталитъ, за които ние тукъ толкова много говоримъ, само тамъ ли се намиратъ, кждето визира законътъ, или ги има и нѣкъде другаде? Ами азъ виждамъ капиталитъ и въ строежитъ, и въ грамадитъ

постройки, и въ луксознитъ здания, кждето човѣкъ изпитва удоволствие да живѣе. На собственика на сгради не тежи нищо, той плаща само данъкъ-сгради. Не трябва ли да се помисли, да се намѣри нѣкой другъ начинъ, нѣкой другъ способъ за покриването на тѣзи разходи. Да се намѣрятъ не само тѣзи 600—700 милиона лева, които ще се получатъ по този законопроектъ и които азъ сѣтамъ, че сж недостатъчни, но да се намѣрятъ и още нѣколко милиарда лева, защото и тѣ ще се погълнатъ. И ако днесъ не разрешимъ въпроса за намирането срѣдства за поддръжката на армията — разходи, наложени не по наша вина, а по силата на обстоятелствата — ние утре, други денъ ще се занимаваме пакъ, ще почнемъ пакъ по сѣщитъ мишенки да мѣримъ и не зная тогава, дали няма да унищожимъ съвсемъ тѣзи мишенки и няма да личи кжде е ударилъ куршумътъ.

Азъ сѣтамъ, че върху търговскитъ и индустриални срѣди товарътъ е предостатъченъ вече. Защото, ако на една чорба налѣете една лъжица оцетъ повече, тя вече ще трябва да отиде на боклука, тя за ядене не става. Ние стигнахме дотамъ, че излѣхме не една лъжица оцетъ, а цѣла кана съ оцетъ върху търговцитъ и индустриалцитъ.

Азъ ще си позволя да дамъ само една препорѣка — кжде могатъ да се намѣрятъ срѣдства и какъ. Г-да народни представители! Въ случай на отбрана на общобългарски интереси, когато трябва да бъде запазена страната, всѣки трябва да даде своята жертва, съобразно съ своитъ сили. Ще обложимъ капитала и ще го обложимъ може би жестоко, пропорционално на неговата мощъ.

Кжде е капиталътъ? Капиталътъ е въ всѣки български гражданинъ. Нека ония, които иматъ капиталъ отъ 50—60—100 хиляди лева, пласиранъ безразлично кжде — въ сгради, въ земи, въ стоки, въ банки, въ скѣпоценности или не знамъ въ какво — да не ги облагаме, но ония, които иматъ повече, ще трябва да ги обложимъ. Облагането ще трябва да се разпредѣли пропорционално на всички. И азъ препорѣчвамъ следната идея, като посочвамъ и практически какъ трябва да се постѣпи.

Всѣки български гражданинъ ще даде декларация за своето състояние, за чистия си активъ, който има; ще я подпише, като декларира, че всичко, което не е вписано въ декларацията, не принадлежи на него, а принадлежи на държавата. Така деклариранитъ капитали ние ще ги обложимъ само съ 1%, срещу който ще му дадемъ облигации. Ще сключимъ, така да се каже, принудителенъ вътрешенъ заемъ.

Азъ не можахъ да намѣря статистици, за да видя на какъвъ размѣръ възлиза благосъстоянието на българския народъ въ пари, имоти, срѣдства и т. н. Никжде въ статистикитъ това не е показано.

Но ако се отворятъ статистикитъ за приходитъ на българския народъ, които се изчисляватъ на 50 милиарда лева, ще трябва да се смѣтне, ако капиталътъ се рентира 10%, че въ България има 500 милиарди лева капитали. Може да грѣша, защото, както казахъ, статистики точни нямаме, не мога да ги намѣря, затуй си служа съ тия данни. Ако обложиме тѣзи капитали съ 1%, това прави 5 милиарда лева. Но нека приемемъ, че сж 300 милиарда лева капиталитъ. По 1% даватъ 3 милиарда лева — 6—7 пѣти повече отъ това, което ще се получи по законопроекта. При това ще бъде съвършено безболезнено. На всѣки като дадешъ по една данѣчна облигация, той ще се откаже, защото, ако се плаща следъ 10—20 години, тя ще бъде обезпечена. Въ всѣки случай товарътъ ще бъде пропорционално разпредѣленъ на всички. Който има повече, ще понесе повече данѣкъ; ще плати повече онзи, който има повече. Няма нужда отъ прогресия даже.

Но азъ зная, че тая система не би се харесала на всички срѣди. Има едни, които ще се уплашатъ, че тия данни за имотното състояние се искатъ по други съображения — да не би утре да ги накаратъ да доказватъ отъ кжде иматъ състоянието си. Значи известни лица, които живѣятъ подъ страха да не се узнае отъ кжде иматъ своето състояние, ще се опасаватъ, че може да се упражни натискъ върху тѣхъ и да дойдатъ до положение да изоставятъ всичко. Но всѣки добросъвестенъ български гражданинъ, който почтено е печелилъ и почтено е плащалъ своитъ данѣци, няма да има такъвъ страхъ, той ще даде своята декларация спокойно.

**Иванъ В. Петровъ:** Г-нъ Ковачевъ! Защо предпочитате капиталътъ да бъде обложенъ, а не доходътъ?

**Минчо Ковачевъ:** Защото не може повече да се облагатъ доходитъ, който сж известни, а скрититъ не можемъ да ги откриемъ.

**Иванъ В. Петровъ:** Не е ли по-хубаво да се направи тая декларация, за която говорите, подъ клетва, но за доходитъ?

**Минчо Ковачевъ:** Доходътъ е нѣщо относително.

**Иванъ В. Петровъ:** Може да има капитали, които не се рентиратъ. Досега никѣде не е приложена тая система да се облага капиталътъ.

**Минчо Ковачевъ:** По този въпросъ можемъ да споримъ въ комисията. Азъ съмъ го обсъдилъ. Друго разрешение на въпроса, г-да, нѣма да намѣримъ. Ако това не го приложимъ сега, ние ще се принудимъ да отидемъ къмъ тая система малко по-късно може би.

Но азъ смѣтамъ, че може и друго да стане. Ако тая система се въведе, не е чудно мнозина отъ ония, които живеятъ подъ страха, че не могатъ да установятъ отъ къде произхожда тѣхното състояние, да дойдатъ сами да покрийтъ единъ вътрешенъ заемъ, та да стане безъ законъ и безъ принуждение. И дотамъ може да се стигне. Не бива да хвърляме куршума все върху една и съща мишенка, та следъ като тя се издѣли, да създадемъ сътресение въ стопанския животъ.

Г-да народни представители! Азъ откровенно ви казвамъ: страхъ ме е за последствията и не мога така лесно да преглътна това, което се предлага съ законопроекта. Безспорно, когато се прави смѣтката теоретично, казва се: „Е, ще вземемъ отъ ония, които печелятъ повече, а отъ ония, които сѣ малоимотни и сѣ малко доходи, ще вземемъ малко“. Това е право, това е социално. Азъ съмъ съгласенъ съ това, върху него нѣма да споря.

Но при практическото разрешение на въпроса, да видимъ дали вземаме много отъ ония, които печелятъ много, или законътъ има такива постановления, че вземаме и отъ ония, които не печелятъ.

Ето къде е различието между мене и нѣкои други, които все държатъ за тая формула: вземете много отъ тамъ, където има много, вземете малко отъ тамъ, където въобще има малко.

Г-да народни представители! Като дадохъ тая препорѣка, като смѣтамъ, че не по предвидения въ законопроекта начинъ, трѣбва да се рекрутиратъ сръдствата за въоръжението, като поддържамъ, че тия сръдства ще трѣбва да се увеличатъ и да не спратъ на тая сума, която ще се получи по законопроекта, защото утре ще бѣдемъ извикани да гласуваме нови кредити и да търсимъ нови сръдства за отбраната на страната, моля законопроектътъ да бѣде пратенъ въ комисията и моето предложение тамъ да бѣде разгледано. А на онзи, който се опасява отъ пред-

ложението, което направихъ, ще кажа, че той е отъ онѣзи, които най-много викатъ противъ облаганията, а самъ нищо не плаща. (Рѣжоплъскания отъ нѣкои народни представители).

**Председателстващъ Димитъръ Пешевъ:** Г-да народни представители! Моля да се съгласите да преустановимъ заседанието.

За следното заседание на 10 декемврий, вторникъ, 15 ч., въ съгласие съ правителството, предлагамъ следния дневень редъ:

Одобрение на проекторешенията:

1. За одобрение XV-то постановление на Министерския съветъ, взето въ заседанието му отъ 9 ноемврий 1940 г., протоколъ № 198 — относно разрешаването да се издадатъ на лицата въ Южна Добруджа акцизни и тютюневи патенти за II-то полугодие на 1940 г. съ 50% намаление и безъ представяне на изискусмитъ по разнитѣ закони документи.

2. За оставяне въ сила до 1 декемврий 1941 г. решението на XXV-то обикновено Народно събрание, прието презъ втората му редовна сесия, въ 5-то заседание, държано на 5 ноемврий 1940 г. — относно разрешаването да се добива оцетъ и отъ фабриченъ (неплодовъ) спиртъ, при облогъ на тая последния съ 25 л. акцизъ на литъръ 100°.

Първо четене на законопроектитъ:

3. За измѣнение на нѣкои закони по прѣжитѣ данъци (Продължение на разискванията).

4. За измѣнение и допълнение на наредбата-законъ за данъка върху приходитъ.

5. За временно увеличение на пенситъ.

6. За сключване заемъ при Б. н. банка отъ Погасителната каса при Главната дирекция на държавни и на гарантиранитъ отъ държавата дългове, въ размѣръ на 100.000.000 л.

7. За освобождаване на работницитъ, занаятчиитъ, земедѣлцитъ, търговцитъ и индустриалцитъ въ Южна Добруджа отъ задължителна годишна вноска за 1940 г. къмъ професионалнитъ имъ организации.

8. За допълнение на членове 36 и 70 отъ закона за минитъ.

9. Второ четене на законопроекта за българското подданство.

Който приематъ този дневень редъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Вдигамъ заседанието.

(Вдигнато въ 19 ч. 10 м.)

Подпредседателъ: **ДИМИТЪРЪ ПЕШЕВЪ**

Секретари: { **СТЕФАНЪ БАГРИЛОВЪ**  
**НИКОЛАЙ СУЛТАНОВЪ**

Началникъ на Стенографското отдѣление: **ДОНЧО ДУКОВЪ**